

SMJERNICE

ZA

ZADOVOLJAVANJE

POTREBA

MLADIH

IZASLIH IZ SUSTAVA
SKRBI

SMJERNICE ZA ZADOVOLJAVANJE POTREBA MLADIH

IZAŠLIH IZ SUSTAVA SKRBI

SUNAKLADNICI:

Udruga „Igra“- udruga za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći
Sveti Duh 55, 10 000 Zagreb; Tel./Fax.: + 385 1 37 045 37
E-mail: udruga.igra@zg.htnet.hr; Web page: www.udrugaignra.hr

Forum za kvalitetno udomiteljstvo djece

Avenija Dubrovnik 10, 10 020 Zagreb
Tel./Fax.: +385 1 65 220 11; E-mail: info@udomiteljizadjecu.hr
Web page: www.udomiteljizadjecu.hr i www.mladi.udomiteljizadjecu.hr

UREDнице:

Ana Šimić, dipl. socijalna radnica
Sunčana Kusturin, dipl. socijalna radnica
Asja Zenko, dipl. psiholog

LEKTOR:

Emina Horvat, aps. hrvatskog jezika, književnosti i pedagogije

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Bestias

IZDANJE BROŠURE FINANCIRALI SU:

Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske kroz MATRA program i projekt "Za kvalitetno udomiteljstvo djece u RH"
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

ISBN 978-953-55003-3-9

ISBN 978-953-56114-1-7

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 749067

“Kontakt” - program unapređenja životnih vještina djece i mladih u institucionalnom tretmanu

UDRUGA “IGRA” - udruga za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psiho-socijalno-pedagoške pomoći

Sveti Duh 55, 10 000 Zagreb
tel /fax: + 385 1 37 045 37
e-mail: udruga.igra@zg.htnet.hr
web: www.udrugaigra.hr

PROJEKT: “Za kvalitetno udomiteljstvo djece u Hrvatskoj”

FORUM ZA KVALITETNO UDOMITELJSTVO DJECE

Av. Dubrovnik 10, 10 000 Zagreb
tel/fax. +385 1 6522 011
e-mail: info@udomiteljizadjecu.hr
web: www.udomiteljizadjecu.hr

SMJERNICE

ZA

ZADOVOLJAVANJE

POTREBA

MLADIH

IZAŠLIH IZ SUSTAVA
SKRBI

UVOD

KAKO SU SMJERNICE NASTAJALE

OSNOVNI POJMOVI

BROJ MLADIH KOJI IZLAZE IZ SKRBI

POTREBE MLADIH KOJI IZLAZE ILI SU IZAŠLI IZ SKRBI

USLUGE KOJE POSTOJE I USLUGE KOJE NEDOSTAJU

SMJERNICE ZA KVALITETNIJI IZLAZAK IZ SKRBI

TEMELJ ZA IZRADU INDIVIDUALNOG PLANA IZLASKA IZ SKRBI

POPIS SUDIONIKA SUSRETA

KORIŠTENA LITERATURA

Udruga „Igra“ i Forum za kvalitetno udomiteljstvo djece proteklih godinu dana aktivno surađuju na unapređenju kvalitete mladih koji izlaze iz skrbi. Zajedničkim snagama objavili smo 2. dopunjeno izdanje edukativne brošure „**Katapult**“ i omogućili i mladima iz udomiteljskih obitelji da se uključe u grupe podrške u prvi mjesecima samostalnog života.

Ovim smjernicama željeli smo izgraditi „mostove“ između mladih i predstavnika različitih ustanova kako bi se međusobno upoznali i čuli. Iznimno nam je važno da svima postane jasno da mladi koji izlaze iz skrbi ne traže više nego ostali mladi. Jedina razlika je ta da u trenutku punoljetnosti moraju imati opravdan razlog zbog kojeg ostaju u skrbi dok je nama drugima koji smo imali sreću živjeti s roditeljima dopušteno da još neko vrijeme živimo pod roditeljskim okriljem i da za to nemamo neki posebno opravdani razlog. Na primjer:

- ✘ ne nađemo posao jer je to dio naše svakodnevice ili ga neočekivano izgubimo;
- ✘ upišemo jednu srednju školu, pa se kasnije predomislimo i upišemo nakon nekog vremena nešto dodatno ili sasvim drugo;
- ✘ padnemo godinu na fakultetu i/ili izgubimo stipendiju;
- ✘ odselimo se kod dečka ili cure no zbog razmirica prekinemo vezu i vratimo se roditeljima.

I sve su to situacije koje su posve normalne u samom odrastanju i koje svi mi lakše (ili teže) uz pomoć roditelja preživimo. No, kod mladih koji su izašli iz skrbi svaka takva odluka puno je sudbonosnija i teža, jer je zbog nefleksibilnosti sustava i zbog zakonom ograničenih okvira nerijetko i konačna. To znači da se pri promjeni odluke ne mogu ponovno vratiti u sustav skrbi (tj. udomiteljsku obitelj ili instituciju) već su dalje prepušteni sami sebi. A činjenica jest da je s 18 godina bez pomoći obitelji sve puno, puno teže i pitanje je kako bi se i mi sami snašli sa svim preprekama na koje mladi koji izlaze iz skrbi nailaze i s kojima se susreću.

I upravo s idejom da predstavnici ustanova bolje razumiju mlade koji izlaze iz skrbi te da mladi dobiju bolji uvid u ono kako im se nastoji pomoći, odlučili smo unaprijediti komunikaciju i otvorenost službi te poboljšati stupanj dostupnosti i jasnoće informacija.

U nastavku ćete pročitati nešto više o tome kako smo mi sami nastojali tome pripomoći i dati vrijeme i prostor mladima da izraze svoja mišljenja, potrebe i poteškoće na koje nailaze te pronaći načine kako im u tome možemo svi zajedno pomoći.

KAKO SU SMJERNICE NASTAJALE

Populacija mladih, a pogotovo mladih koji izlaze iz institucija (dječjih i odgojnih domova) posebno su osjetljiva socijalna skupina koja je prema podacima UNDP-a u riziku od socijalne isključenosti. Mladi koji izlaze iz udomiteljskih obitelji, unatoč drugačijem obliku tretmana, također iskazuju potrebu za dodatnom podrškom u prvim mjesecima samostalnog života. Potrebe ove grupacije mladih koje izlaze iz sustava socijalne skrbi prepoznale su mnoge vladine i nevladine institucije. No, nažalost, većina ustanova nije upoznata koje to usluge, aktivnosti, povlastice i prednosti pružaju druge ustanove te zbog toga dolazi do preklapanja, ali i velikih nedostataka u uslugama koje bi zadovoljavale potrebe ove grupacije mladih. Također, informacije o tome što ustanove sve omogućavaju mladima često im nisu dostupne pa oni iako bi mogli dobiti pomoć i podršku često zbog manjka informacija to ni ne zatraže. Nadalje, ova populacija mladih najčešće je samo pasivni primatelj tih usluga i nije uključena u proces odlučivanja o tome koje usluge bi se još trebale razviti kako bi im se olakšala socijalna integracija.

Kako bi prikupili informacije o tome što mladima koji izlaze iz sustava skrbi treba, što tko radi te što bi se još zajedničkim snagama moglo napraviti **udruga „Igra“** i **Forum za kvalitetno udomiteljstvo djece** organizirali su **4 regionalna Susreta mladih** (u daljnjem tekstu: Susreti) i **predstavnik institucija** pod nazivom **„Samostalni i uključeni mladi“**. Susreti su organizirani vođeni sljedećim ciljevima:

OPĆI CILJEVI:

- ✘ izrada „Smjernica za zadovoljavanje potreba mladih izašlih iz sustava skrbi“ (dječjih, odgojnih domova i udomiteljskih obitelji) – perspektiva mladih i nadležnih institucija
- ✘ promocija edukativne brošure „Katapult“

SPECIFIČNI CILJEVI:

- ✘ stjecanje uvida u stvarne potrebe mladih nakon izlaska iz domova ili udomiteljskih obitelji
- ✘ poticanje dijaloga između mladih i predstavnika ustanova te stvaranje preduvjeta da mladi budu aktivni sudionici kreiranja politika i budućih aktivnosti koji se tiču njih samih
- ✘ razmjena iskustava između mladih koji već žive samostalno i mladih koji uskoro trebaju napustiti ustanovu ili udomiteljsku obitelj
- ✘ unapređenje znanja o uslugama koje već postoje te povezivanje svih spomenutih aktera

Temeljem toga, osnovna ideja susreta bila je da predstavnici ustanova iz prve ruke dobiju informacije o tome što je ovoj grupaciji mladih potrebno kako bi mogli buduće politike i aktivnosti kreirati na stvarnim potrebama mladih a da mladi iz prve ruke dobiju informacije o uslugama koje im stoje na raspolaganju. Nadalje, željeli smo da mladi budu dio procesa kreiranja politike za

mlade i da dobiju mogućnost direktnog utjecaja na aktivnosti koje utječu na njih i život njihovih vršnjaka.

Susreti su okupili **44 mladih** koji su izašli ili se pripremaju za izlazak iz ustanova i udomiteljskih obitelji i **58 predstavnika institucija** koji mogu utjecati na život mladih nakon izlaska iz sustava skrbi. Ustanove koje smo procijenili kao relevantne i koje su pozvane na Susrete su:

- ✘ Domovi za djecu, odgojni domovi i udomiteljske obitelji
- ✘ Centri za socijalnu skrb
- ✘ Udruge koje se bave mladima u skrbi i udruge udomitelja za djecu
- ✘ Hrvatski zavod za zapošljavanje
- ✘ Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
- ✘ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
- ✘ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
- ✘ Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
- ✘ Gradski odjeli za mlade i/ili socijalnu skrb
- ✘ Udruga poslodavaca
- ✘ Pučko otvoreno učilište, Agencija za obrazovanje odraslih
- ✘ Obiteljski centri
- ✘ Fakulteti humanističkog usmjerenja
- ✘ Savjeti mladih

Uz predstavnike ustanova pozivani su mladi koji su smješteni u dječje i odgojne domove te udomiteljske obitelji u izabranim regijama ili koji su iz njih izašli u proteklim godinama. Uz mlade koji već žive samostalno Susretima su prisustvovali i mladi koji se pripremaju za izlazak iz udomiteljskih obitelji i iz sljedećih ustanova: Dječji dom “Maestral”, Split i njihova podružnica “Miljenko i Dobrila”; Dječji dom Klasje, Osijek; Dječji dom Sv. Ana, Vinkovci; Dječji dom “Izvor”, Selce; Dom za odgoj djece i mladeži, Pula.

Tabela 1.: Sudionici Susreta:

Mjesto	Datum	Broj predstavnika ustanova:	Broj mladih:	Ukupno:
Zagreb	6.3.2010.	20	9	29
Pula	17.4.2010.	10	18	28
Split	15.5.2010.	15	8	23
Osijek	12.6.2010.	14	9	23
UKUPNO	4 grada	59	44	103

Susreti su bili interaktivnog tipa i zahtijevali su aktivno sudjelovanje svih prisutnih. Okvirni program susreta izgledao je ovako:

- ✘ Upoznavanje i predstavljanje
- ✘ Prezentacija edukativne brošure za mlade „Katapult“
- ✘ Potrebe mladih nakon izlaska iz skrbi (dječjih, odgojnih domova i udomiteljskih obitelji)
- ✘ Postojeće i buduće aktivnosti i usluge za mlade
- ✘ Rezimiranje rezultata

Rezultati svih 4 druženja objedinjeni su i prikazani u ovoj brošuri. Njima su pridodane informacije prikupljene u istraživanjima potreba mladih koji izlaze ili su izašli iz skrbi te rezultati istraživanja mišljenja odgajatelja o mogućnostima unapređenja kvalitete pripreme mladih za samostalan život. Također, pridodani su i pismeni komentari i sugestije predstavnika ustanova koji nisu bili u mogućnosti odazvati se Susretima, a željeli su doprinijeti kreiranju Smjernica.

Brošura sadrži informacije o potrebama mladih nakon izlaska iz domova ili/i udomiteljskih obitelji te informacije o tome što tko već radi da bi zadovoljio te potrebe i omogućio mladima da se aktivno uključe u društvo. U drugom dijelu brošure sažeto su prikazane konkretne ideje o tome kako i na koji način

tko može doprinijeti mladima u procesu osamostaljivanja i koji su to primjeri dobre prakse u pojedinim regijama.

Brošura će bit dostavljena svim relevantnim ustanovama i udrugama kako bi se buduće politike kreirale u skladu sa stvarnim potrebama mladih i u suradnji s njima.

OSNOVNI POJMOVI

Mladi u skrbi

Prema zakonima RH (Obiteljski zakon, Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o sudovima za mladež) Centri za socijalnu skrb i Sudovi mogu uključiti djecu ili mlade u neki oblik skrbi radi njihova daljnjeg odgoja ili obrazovanja.

Skrb može biti u obliku smještaja u ustanovu socijalne skrbi ili smještaj u udomiteljsku obitelj.

Razlozi uključivanja u neki od oblika skrbi su različiti i variraju od neprihvatljivog ponašanja, činjenja kaznenih djela, bio-psiho-socijalnih ili drugih razloga do neprihvatljivih i neadekvatnih obiteljskih prilika.

Oblici skrbi za djecu i mlade izvan vlastite obitelji

Udomiteljstvo za djecu – je organizirani oblik skrbi u drugoj, zamjenskoj obitelji, kada se za dijete ne može brinuti njegova primarna, biološka obitelj. U pravilu, udomiteljstvo je privremeno – dok se ne poboljšaju prilike u biološkoj obitelji ili se ne donese odluka o trajnom zbrinjavanju djeteta. Nerijetko se događa da dijete ostane kod udomitelja do svoje punoljetnosti.

Dječji dom - pruža usluge skrbi izvan vlastite obitelji:

- ✘ djeci bez roditelja
- ✘ djeci koju roditelji zanemaruju ili zlorabe svoje roditeljske dužnosti

- ✘ djeci i mlađim punoljetnim osobama kad je to iz drugih razloga u njihovu interesu
- ✘ djetetu čiji roditelji zbog bolesti, neriješenog stambenog pitanja ili drugih nedaća nisu u mogućnosti privremeno brinuti o djetetu
- ✘ trudnici tri mjeseca prije poroda ili roditelju s djetetom do 6 mjeseci njegova života, a iznimno ako je to u interesu djeteta do godine dana života djeteta, ako roditelj nema stan niti osiguran smještaj ili zbog poremećenih odnosa u obitelji ne može ostati s djetetom u obiteljskom domu.

Postoje dječji domovi čiji je osnivač Republika Hrvatska i domovi drugih osnivača (npr. SOS Dječje selo Hrvatska).

Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajima u ponašanju – pruža usluge skrbi izvan vlastite obitelji:

- ✘ djetetu ili mladoj osobi kod koje je došlo do razvoja poremećaja u ponašanju, a roditelji ili udomitelji ih nisu u mogućnosti valjano odgajati i voditi adekvatni brigu o njima.

Radi se o djeci koja su se zbog neadekvatnih životnih (npr. siromaštvo) i obiteljskih okolnosti (npr. prisutnost alkoholizma i/ili nasilja u obitelji, roditelji koji ne postavljaju jasne granice djetetu, neadekvatno se brinu o djeci i sl.) počela društveno neprihvatljivo ponašati (npr. bježanje iz škole,

sklonost krađama i ostalim kaznenim djelima, eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti i sl.) te se smještajem u ustanovu pokušava spriječiti daljnji razvoj tih ponašanja. Ujedno, tijekom boravka u ustanovi djeci i mladima se daje prilika za usvajanje životnih vještina koje će im pomoći u lakšem i boljem funkcioniranju u društvu, dok je paralelno zadatak Centra za socijalnu skrb da radi s roditeljima kako bi oni mogli ponovo preuzeti odgojnu ulogu. Vrste domova za ovu populaciju djece i mladih su: Dom za odgoj djece, Dom za odgoj djece i mladeži, Odgojni dom i Posebna odgojna ustanova.

Mladi koji izlaze iz skrbi

Tijekom Susreta pokazao se problem korištenja adekvatne terminologije te smo se pri pisanju ove brošure koristili terminom „**mladi koji izlaze iz skrbi**“.

Pod tim pojmom za potrebe ovih Smjernica podrazumijevamo mlade koji zbog navršениh 18 ili 21 godina izlaze iz domova za djecu bez adekvatne roditeljske skrbi (domovi za djecu), domova za odgoj (odgojni domovi), udomiteljskih obitelji i koji započinju samostalan život u zajednici.

Naime, pokazalo se da su određene usluge ili aktivnosti do sada bile namijenjene užim kategorijama mladih te su zbog toga određene grupacije mladih ostale bez mogućnosti korištenja istih (kao npr. kod sufinanciranja zapošljavanja

posebnih skupina nezaposlenih osoba - mladih osoba koje su izašle iz sustava skrbi domova za djecu).

Radeći ovu brošuru nismo željeli u lošiji položaj staviti niti jednu grupaciju mladih koja izlazi iz skrbi jer su sve tri grupe mladih iskazivale slične potrebe vezane uz izlazak iz skrbi.

Adekvatan izlazak iz skrbi

Adekvatan izlazak iz skrbi je: „Proces koji mladima pomaže da bez većih potreba prijeđu iz sustava socijalne skrbi u samostalan život. Uključuje školovanje, stručnu izobrazbu i učenje životnih vještina tijekom trajanja skrbi, te “usluge produžene skrbi” za pomoć mladima nakon osamostaljenja. Usluge uključuju: savjetovanje, obuku iz životnih vještina za samostalan život nakon izlaska iz skrbi, resurse u zajednici, oslobođenje od troškova studija i različite oblike financijske pomoći.“ (Vijeće Europe, 2009.)

Socijalna isključenost/uključenost

Mladi općenito, a pogotovo mladi koji izlaze iz institucija (dječjih i odgojnih domova) posebno su osjetljiva socijalna skupina koja je prema podacima UNDP-a (UNDP, 2006.) u riziku od socijalne isključenosti.

„Socijalna isključenost: Socijalna je isključenost proces kojim su određeni pojedinci gurnuti na rub društva i onemogućeno im je puno sudjelovanje samo uslijed njihova siromaštva, nedostatka temeljnih sposobnosti i prilika za doživotno učenje ili kao rezultat diskriminacije. Na ovaj se način udaljavaju od prilika za rad, mogućnosti za ostvarenje prihoda i obrazovanje, kao i od mreže društvenih aktivnosti i aktivnosti u zajednici. Nemaju pristupa tijelima moći i procesima odlučivanja, te se zbog toga često osjećaju bespomoćni i nesposobni preuzeti kontrolu nad svojim odlukama koje utječu na njihov svakodnevni život.“ (Europska komisija, 2004.)

„Socijalno uključivanje je proces koji osobama izloženima riziku od siromaštva i socijalne isključenosti pružaju mogućnosti za stjecanje prilika i resursa nužnih za puno sudjelovanje u gospodarskom, društvenom i kulturnom životu, kao i za uživanje u životnom standardu i dobrobiti koje se smatraju normalnim u društvu u kojem žive. Proces osigurava njihovo značajnije sudjelovanje u procesu odlučivanja, što utječe na njihov život i pristup temeljnim pravima.“ (Europska komisija, 2004.)

Kada govorimo o populaciji mladih koja izlazi iz skrbi važno je napomenuti da se pojam isključenosti mora sagledavati u vrlo širokom kontekstu jer uključuje tri aspekta isključenosti:

- ✘ Višestruke nesigurnosti (*eng. Multiple insecurities*) – mladi se suočavaju s više paralelnih nepovoljnih okolnosti. Npr. nezaposlenost, diskriminacija, neriješeno stambeno pitanje, nezavršene škole;
- ✘ Perzistentnost (*eng. Persistence*) – mladi žive u rizičnim okolnostima koje traju duže vrijeme i koje se međusobno se nadograđuju. Npr. loši stambeni uvjeti dovode do lošeg zdravlja što dovodi do težeg pronalaska posla što dovodi do siromaštva;
- ✘ Erozijska prava i odgovornosti (*eng. Erosion of rights and responsibilities*) – mladi zbog određenih okolnosti ne mogu ostvariti svoja prava. Npr. zbog činjenice da su diskriminirani u školi često je napuštaju te ne ostvaruju svoje pravo na školovanje.

(T-kit: Social inclusion, 2003.)

Iz spomenutih razloga u opisivanju potreba mladih koji izlaze iz skrbi može se iščitati da se određeni problemi pojavljuju u više kategorija i da su usko povezani. Npr. mladi često rade slabo plaćene poslove i primorani su raditi „na crno“ te nemaju pravo na zdravstveno osiguranje ili im poslodavac ne osigurava bolovanje, odmor, plaću, nemaju dovoljno novca da se uključuju u aktivnosti slobodnog vremena, a ni za plaćanje i pohađanje nekih oblika prekvalifikacije, dodatnog obrazovanja i sl. Kao posljedica toga njihovi se problemi kaskadno prenose iz jednog područja u drugo i zahtijevaju multi-disciplinarne odgovore.

BROJ MLADIH KOJI IZLAZE IZ SKRBI

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nema točne podatke o broju mladih koji nakon navršenih 18 ili 21 godinu izlaze iz skrbi i započinju samostalan život. Da bi odredili barem približan broj mladih koji izlaze iz skrbi poslužili smo se svim dostupnim podacima i na temelju njih radili procjenu.

Prema dostupnim podacima iz „Godišnjeg statističkog izvješća o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH u 2008. godini“ koje je objavilo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi tijekom 2008. godine u ustanovama socijalne skrbi bilo je smješteno 149 mladih u dobi od 18 do 21 godine starosti.

Tabela 2. Broj mladih od 18 do 21 god. starosti smještenih u dječjim i odgojnim domovima u 2008.

Ustanova/godine:	18-21	Više od 21	Ukupno
Državni domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u 2008. godini	53	6	59
Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u 2008. godini	12	-	12
Državni domovi socijalne skrbi za djecu i mladeži s poremećajima u ponašanju u 2008. godini	77	1	78
Ukupno	142	7	149

Ova brojka od 149 mladih uključuje mlade koji su u lipnju 2008. izašli iz ustanove i koji su se pripremali za izlazak iz ustanove sredinom 2009. Temeљem toga mogli bismo zaključiti da je polovica mladih izašla u lipnju 2008., a druga polovica u lipnju 2009.

Prema podacima Uprave za obitelj Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi u studenom 2008. bilo je 93 mladih koji su smješteni u državne (64) i nedržavne (29) domove bez odgovarajuće skrbi, a koji su šk.god. 2008./2009. bili maturanti. Pretpostavljamo da svi maturanti nisu izašli iz skrbi te da je brojka mladih izašlih iz skrbi te godine znatno manja.

Udruga „Igra“ je u lipnju 2009. godine kontaktirala sve državne dječje i odgojne domove s ciljem podjele edukativnih materijala za mlade. Kako ni tada sve ustanove nisu imale informaciju hoće li mladi izaći ili ne i hoće li preći u stambenu zajednicu ili kreću u samostalan život, broj mladih za koje su isticali da trebaju edukativne materijale uključivao je cjelokupan broj mladih koji bi trebali izaći iz ustanove ili preći u stambenu zajednicu. U skladu s tim kriterijem dobiven je broj od 35 mladih koji trebaju izaći iz dječjih domova i oko 25 mladih koji trebaju izaći iz odgojnih domova. Sveukupno je to oko 60 mladih koji izlaze iz državnih domova.

Temeljem gore navedenih podataka možemo pretpostaviti da iz dječjih i odgojnih domova godišnje izlazi oko 70 mladih u dobi od 18 do 21 godine starosti.

Prema podacima „Godišnjeg statističkog izvješća o primjeni prava socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2008. godini“ tijekom 2008. godine u udomiteljske obitelji bilo je smješteno 1349 djece i mladih.

Prema podacima uprave za socijalnu skrb u šk. g. 2008./2009. u udomiteljskim obiteljima bilo je smješteno 113 mladih koji te iste školske godine završavaju svoje redovno srednjoškolsko obrazovanje. Za pretpostaviti je da je dio njih nastavio školovanje pa im je i smještaj u udomiteljskoj obitelji nastavljen, no pretpostavimo da je otprilike isto toliko mladih te godine navršilo 21 godinu života ili da im je završilo redovno obrazovanje.

Temeljem toga možemo zaključiti da oko 100 mladih godišnje u dobi od 18 do 21 godini izlazi iz udomiteljskih obitelji.

Sveukupno, to bi značilo da iz skrbi godišnje izađe oko 172 mladih u dobi od 18 do 21 godine kojima je potrebna pomoć i podrška pri uspostavljanju samostalnog života.

POTREBE MLADIH KOJI IZLAZE/SU IZAŠLI IZ SKRBI

Na Susretima se posebna pažnja posvetila potrebama mladih nakon izlaska iz skrbi. Mladi su u malim skupinama zajedno s predstavnicima ustanova razgovarali o tome što oni i njihovi kolege vide kao najveće probleme, a time i potrebe s kojima se susreću mladi koji se pripremaju za izlazak iz skrbi ili koji su tek započeli samostalan život.

Ishodi razgovora prikazani su u nastavku poglavlja, no dvije teme provlačile su se kroz sve Susrete te ih ovdje posebno ističemo.

- ✘ Na svim Susretima predstavnici institucija isticali su da su mladi nesamostalni, da imaju prevelika očekivanja, da su razočarani u sustav te da će im trebati dosta vremena da se priviknu na nove obveze koje samostalni život nakon života u skrbi nosi sa sobom. Smatraju da su mladi prezaštićeni i da je to razlog nepripremljenosti na realitet koji ih očekuje. Diskutiralo se o tome i kako smo i svi mi ponekad bili prezaštićivani od svojih roditelja te da nije ništa loše u tome da mlade zaštitimo i da im pomognemo. No, do problema dolazi kada uz zaštitu i sigurnost mladi ne dobiju mogućnost da se samostalno susretnu s izazovima, a onda i s neuspjehom. Postavilo se pitanje granica odnosno, stvari i situacija koje treba mijenjati, kako bi se mladima osigurala podrška i zaštita koja im je realno i potrebna u toj životnoj fazi, ali da im se ujedno i omogući razvijanje osnovnih životnih vještina kako ne bi postali ovisni o drugima. Spomenuta je i prevelika usmjerenost na djecu iz domova

u odnosu na udomljenu djecu, odnosno veća razvijenost mehanizma podrške za mlade iz domova naspram udomljenih.

- ✘ Mladi su na svim Susretima isticali da se raduju samostalnom životu, ali i da ih on istovremeno i plaši. Brine ih hoće li moći brinuti o sebi i hoće znati organizirati svoje vrijeme i financije. Uz to isticao se problem predrasuda u društvu koje su čak vidljive i na visokim učilištima. Promišljaju o tome kada, kome i kako reći da su odrasli pod okriljem državne skrbi i ne žele da ih se zbog toga drugačije gleda ili odnosi prema njima.

OSNOVNI PROBLEMI I POTREBE S KOJIMA SE MLADI SUSREĆU SU SLJEDEĆI:

- ✘ SOCIJALNA MREŽA
- ✘ ZAPOSLENJE
- ✘ STAMBENO PITANJE
- ✘ FINACIJE
- ✘ ZAŠTITA PRAVA
- ✘ EDUKACIJA
- ✘ SLOBODNO VRIJEME
- ✘ POMOĆ I PODRŠKA
- ✘ INFORMIRANJE
- ✘ MOBILNOST

- ✘ PREHRANA
- ✘ ZDRAVLJE

U nastavku poglavlja opisat ćemo svaki od problema i potreba zasebno. Kako su na Susretima uglavnom sudjelovali mladi koji se pripremaju za samostalan život ili vrlo kratko žive samostalno, u prikazu potreba mladih dodani su i rezultati istraživanja o potrebama mladih nakon izlaska iz ustanova u kojem su sudjelovali mladi koji već neko vrijeme žive samostalno. Istraživanje je provedeno 2007. godine na uzorku od 19 sudionika, bivših korisnika programa „**Kontakt**“ koji su napustili ustanove i sada žive samostalno. U ukupnom uzorku bilo je 12 mladića i 7 djevojaka. Dob sudionika bila je u rasponu od 19 do 23 godine. Dobiveni podaci se uglavnom podudaraju s podacima dobivenim tijekom Susreta, a njihova kombinacija daje cjelovitu sliku o potrebama mladih koji izlaze ili su izašli iz skrbi. Detaljan prikaz spomenutog istraživanja predočen je u priručniku „**Kako KONTAKTirati**“.

SOCIJALNA MREŽA

Istraživanje: Susjedi i znanci koji znaju njihovu „problematičnu povijest“ ponekad stvaraju atmosferu u kojoj se osjećaju neprihvaćenima a ukoliko promjene mjesto stanovanja uglavnom teže ostvaruju nove kontakte i prijateljstva.

Susreti:

- ✘ **Zadržavanje kontakata** – mladi navode kako osjećaju samoću u prvim mjesecima samostalnog života. Ako su po smještaju u skrb smješteni u neki drugi grad, po povratku u rodni grad suočavaju se s činjenicom da tamo više nemaju razvijenu socijalnu mrežu. Izostanak socijalne mreže dovodi do raznih strahova i osjećaja tuge i usamljenosti. Mladi imaju potrebu zadržati kontakte s osobama iz ustanove ili udomiteljske obitelji. Imaju potrebu za pomoći i podrškom od starijih kolega koji su se već susreli s istim poteškoćama u samostalnom životu. Ističu sljedeće: “Trebao bih početi od nule”, “S kime bih pričao?”, “Najviše će mi nedostajati prijatelji”. Imaju vrlo izraženu potrebu za prihvatanjem. Također, u opasnosti su od „upadanja“ u loše društvo i pitaju se: „Kako se ne odati porocima i ne postati ovisan o alkoholu, drogi, cigaretama?“.
- ✘ **Odnos s biološkom obitelji** – po izlasku iz skrbi dio mladih ponovo počinje živjeti s biološkom obitelji te se susreću s mnoštvom konflikta koje ne znaju riješiti. Kada nisu u kontaktu s obitelji postavljaju si pitanja poput „Misle li

oni na mene?“, „Mogu li se na njih osloniti?“. U trenu kada počnu zarađivati, iako ne žive s roditeljima, roditelji ponekad od njih traže da ih uzdržavaju ili ih potpomažu financijski. Postavljaju se i pitanja oko prava na imovinu i nasljedstvo. Mladi se tada propitkuju o svojoj odgovornosti prema roditeljima koji su brigu o njima prepustili državi.

- ✘ **Društvena izolacija** - Zbog niskih primanja mladi su izolirani te ne mogu sudjelovati u društvenim aktivnostima poput odlaska u kino, kazalište, na koncerte. Imaju nedovoljno razgranatu socijalnu mrežu.
- ✘ **Socijalne vještine** – Primjećuje se nizak stupanja razvijenosti vještina samozastupanja pred poslodavcem, komunikacije te nisko samopouzdanje. Vještine stvaranja partnerskog odnosa i općenito međuljudskih odnosa procijenjene su kao nedovoljno razvijene.
- ✘ **Stigmatizacija** - Zbog svog životnog iskustva smatraju da će biti dovedeni u neugodan položaj ili da će ih drugi drugačije gledati ukoliko će znati da su bili u skrbi. Neki se srame činjenice da su bili u skrbi. Smatraju da ljudi zapravo ne znaju iz kojih razloga mladi bivaju smješteni u neki od oblika skrbi. Ukazano je i na potrebu senzibilizacije medija za privatnost mladih.
- ✘ **Doprinos zajednici** - Imaju potrebu za volontiranjem odnosno da oni doprinesu/pomognu drugima.
- ✘ **Suživot** – Neke od izazovnih situacija (koje u velikoj mjeri pozitivno ili negativno utječu na njihov život) jest život s novim ukućanima odnosno „cimerski“ odnosi koji također zahtijevaju dodatan angažman.

ZAPOSLENJE

Istraživanje: Mladi su istaknuli da vrlo brzo po izlasku iz skrbi pronalaze posao, ali da su i primorani vrlo često ga mijenjati. Uglavnom imaju pristup manje plaćenim poslovima, često se zapošljavaju unutar sive ekonomije, ponekad ne dobivaju plaću za svoj rad, otpušta ih se bez pravno utemeljenog razloga i uglavnom su educirani za zanimanja koja nisu tržišno konkurentna.

Susreti:

- ✘ **Traženje posla** - Mladi ističu da nisu dovoljno educirani o traženju zaposlenja, pisanju životopisa i sudjelovanja na intervjuu za posao. Također, nedostaju im informacije o mogućnostima zapošljavanja i mjestima gdje mogu doći do pravodobnih informacija o slobodnim radnim mjestima.
- ✘ **Osposobljenost** – Mladi ističu da nisu educirani za zanimanja koja su tržišno konkurentna, ali i da tijekom školovanja nisu dovoljno pripremljeni za posao koji ih očekuje.
- ✘ **Prvo zaposlenje** - Pokazala se potreba poticanja poslodavaca za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva.
- ✘ **Terenska nastava** - Kao posebno dobro rješenje pokazalo se ostajanje u radnom odnosu u poduzeću u kojem su odrađivali učeničku praksu pa je potrebno uložiti dodatna napor za pronalazak praksi kod poslodavaca koji su

spremni educirati i zaposliti mlade. Ujedno je važno dodatno poticati mlade da se pokažu dobrim radnicima tijekom obavljanja prakse.

- ✘ **Diskriminacija** – Mladi i predstavnici institucija ističu da mladi uglavnom prešućuju činjenicu odrastanja u skrbi zbog čega su u pojedinim situacijama i pojedinim ustanovama uskraćeni za beneficije (npr. na Zavodu za zapošljavanje). Mladi ističu da se boje da poslodavci ne bi drugačije gledali na njih ukoliko s njima podijele tu informaciju. Također, postavilo se pitanje i pisanja preporuka za posao. Bilo je navedeno nekoliko slučajevima u kojima je Centar za socijalnu skrb napisao preporuku mladoj osobi iz skrbi koja onda upravo zbog te činjenice nije dobila posao. Procjena kada i kome reći da su odrasli u skrbi pokazala se iznimno značajna. Pozitivnim se pokazala gradonačelnikova preporuka za zapošljavanje u nekoj od ustanova koje djelomično financira grad.
- ✘ **Strah** - Mladi ističu da osjećaju strah od statusa nezaposlenih što za njih znači i neriješeno stambeno pitanje, a time i nezadovoljavanje svih drugih osnovnih potreba. Postavili su i pitanje što raditi u periodu nezaposlenosti.
- ✘ **Izbor** – Istaknut je i problem izbirljivosti i srama vezanih uz obavljanje određenih vrsta poslova. Dio problema je i povezan s prevelikim očekivanjima odnosno nerealnom slikom o mogućim plaćama i uvjetima života nakon izlaska iz skrbi.

- ✘ **Radna prava** - Mladi ističu da uglavnom nemaju informacija o tome koja prava imaju kao radnici te kako ih ostvariti. Također, postavlja se i pitanje o pravima ukoliko su zaposleni „na crno“ što je nerijetki slučaj.
- ✘ **Plaće** – Iznimno im je važno da ostvare stalni radni odnos i da redovito dobivaju plaću što često postavljaju kao osnovni cilj. Problem nastaje kada im poslodavac ne isplaćuje plaće jer ne znaju što u tim situacijama mogu učiniti i koja su njihova prava, a koje odgovornosti poslodavca.
- ✘ **Poticanje zapošljavanja** - Pokazala se potreba osiguravanja olakšica za poslodavce koji zapošljavaju mlade koji su izašli iz skrbi.

STAMBENO PITANJE

Istraživanje: Velik broj mladih ima iskustvo življenja i u stambenim zajednicama po izlasku iz ustanove. Polovica mladih se vraća se u svoj rodni grad. Većina živi s roditeljima ili članovima obitelji.

Susreti:

- ✘ **Stambene zajednice** - Mladi procjenjuju stambene zajednice kao iznimno dobar način prilagodbe na samostalan život, ali ističu kako ih nema dovoljno. Mladi iz udomiteljskih obitelji uglavnom ne odlaze u stambene zajednice što im predstavlja problem. Velikim problemom se pokazala i činjenica da ni u stambenim zajednicama mladi ne mogu biti sasvim samostalni u stvarima koje će im kasnije biti od velike važnosti (npr. plaćanje režija, kupnja i briga o namirnicama). Također, pokazalo se važnim da se mladi tijekom boravka u zajednici uče štednji te da dio prihoda ili štede ili izdvajaju za troškove života u stambenoj zajednici kako bi već i tijekom boravka u stambenoj zajednici dobili uvid u troškove samostalnog života.
- ✘ **Unajmljivanje stana** – Mladi ističu da im nedostaju znanja i vještine traženja stana, pregovaranja i dogovaranja uvjeta unajmljivanja i da uglavnom nisu upoznati sa svojim pravima u odnosu na najmodavca. Problem se pokazao u području transparentnog plaćanja režija. Dio gradova ima mogućnost sufinanciranja troškova života no da bi ostvarili to pravo potrebno je imati sklopljen

ugovor s najmodavcem što veliki dio njih odbija učiniti. U tom slučaju mladi ne mogu koristiti dio socijalnih usluga kada se nađu u potrebi.

- ✘ **Stanarina** - S obzirom na nezaposlenost ili niske plaće mladi često imaju teškoća s plaćanjem svih davanja za stan. Time im ne ostaje dovoljno za prekvalifikacije ili dodatne edukacije koje bi unaprijedile njihovu konkurentnost na tržištu rada. Dan je prijedlog da gradovi osiguraju određeni broj stanova koje će po povlaštenoj najamnini moći u prvim godinama samostalnog života koristiti mladi koji su izašli iz skrbi.
- ✘ **Privremeni smještaj** - Posebno problematične su situacije kada mlada osoba zbog specifičnih okolnosti ostane bez stana te nema kuda otići.

FINANCIJE

Istraživanje: Većina mladih je istaknula da im je plaća jedini izvor zarade dok je dio njih istaknuo i pomoć članova obitelji, alimentaciju ili stipendiju. Manji broj njih smatra da su im primanja dovoljna, dok većina smatra da zarađena sredstva nisu dovoljna za život. Oni koji ih definiraju kao dostatna za život, ističu da zapravo žive vrlo skromnim životom.

Susreti:

- ✘ **Bankovne usluge** – Mladi ističu da nemaju dovoljno znanja o tome kako otvoriti tekući ili žiro-račun, kako ispuniti uplatnicu, kako funkcioniraju studentski krediti, kako naći jamca ili kako štedjeti.
- ✘ **Briga o novcu** – Mladi uglavnom ističu da će im biti izazovno raspolagati novcem vodeći pritom brigu da imaju dovoljno sredstva za hranu, stan, školovanje, odjeću, režije i sl. Brine ih period od završetka škole do pronalaska prvog zaposlenja. Posebno im je teško doći do sredstva za troškove vozačkog ispita, relevantnih edukacija, doškovanje (knjige, školarina). Iz tih razloga predlažu sufinanciranje prve godine samostalnog života u kojoj bi im bilo olakšano da pronađu posao (poticanje poslodavca) i stan (povlaštene najamnine). Grad Split tako uplaćuje životno osiguranje za mlade koji izlaze iz skrbi te je to primjer dobre prakse koji bi se mogao primijeniti i u drugim gradovima.

ZAŠTITA PRAVA

Istraživanje: Mladi uglavnom nisu upoznati s radnim pravima, pravima u sustavu socijalne skrbi, pravima na dodatne edukacije i stipendije te zbog tog razloga ni ne koriste u potpunosti sve usluge koje su osmišljene za njih i koje bi im mogle pomoći u procesu osamostaljivanja.

Susreti:

- ✘ **Poznavanje prava** - Pokazala se potreba za upoznavanjem mladih s lepezom prava pojedinca važnim za sve aspekte življenja. Posebno važno područje pokazala su se prava radnika.
- ✘ **Poznavanje rada ustanova** - Pokazalo se iznimno važnim da mladi budu upoznati s pojedinim ustanovama koje im mogu pomoći u zaštiti određenih prava.

EDUKACIJA

Istraživanje: Mladi uglavnom nemaju pristup informacijama o stipendijama, nedostaju pogodne ili besplatne kratkoročne edukacije, nedostaju im znanja o korištenju računala, imaju loše znanje stranih jezika.

Susreti:

- ✘ **Izbor edukacije** – Mladi ističu kako su bili primorani upisivati školu koja će im omogućiti da odmah po završetku srednjoškolskog obrazovanja počnu raditi, što im je kasnije otežalo nastavak školovanja. Ponekad je procijenjeno da nemaju kompetencije za daljnju edukaciju i obrazovanje, a zapravo je imaju.
- ✘ **Planiranje** – Istaknula se potreba za planiranjem daljnjeg obrazovanja koja bi trebala početi još za vrijeme boravljenja mladih u ustanovi.
- ✘ **Novac** – Mladi ističu nemogućnost daljnje edukacije zbog nedostatka novaca ili informacija o ponudama besplatnih edukacija kao i informacija o stipendijama. Nedostaju im sredstva za knjige, školarine, instrukcije.
- ✘ **Vrijeme** – Jedan od problema u ovom području jest i racionalno raspoređivanje svakodnevice, odnosno raspoređivanje vremena za učenje, posao, hobi te konstruktivno definiranje prioriteta, postavljanje ciljeve.
- ✘ **Teme** - Potrebni su se pokazale edukacije o sredstvima ovisnosti i o komuniciranju s medijima te tečajevi rada na računalu, engleskog jezika, kuhanja

i zdrave prehrane, vozačkog ispita. Primjećuje se i nedovoljna educiranost i informiranost mladih o građanskim pravima i političkom sudjelovanju što se očituje u pasivnosti i nedostatku inicijative mladih.

- ✘ **Stipendije i smještaj za vrijeme obrazovanja** – Problem nastaje ako mlada osoba po završetku školovanja odmah želi raditi i tek nakon nekoliko godina ipak odluči nastaviti školovanje. S obzirom da je već izašla iz skrbi, više nema pristup pojedinim stipendijama i smještaju u studentske domove ili stambene zajednice. Stoga su prisiljeni paralelno raditi i studirati što svakako utječe na izvršavanje i ispunjavanje njihovih fakultetskih obaveza.

SLOBODNO VRIJEME

Istraživanje: Mladi uglavnom nemaju dovoljno informacija, a ni financijskih sredstva da bi se uključili u različita kulturna zbivanja. Problem im predstavlja i nedostatak slobodnog vremena.

Susreti:

- ✘ **Vrijeme** - Mladi ističu da imaju nedostatak slobodnog vremena što im onemogućava daljnje educiranje, traženje boljeg posla, zabavu.
- ✘ **Ponuda** – Mladi ističu da postoji nedostatak ponude sadržaja za mlade, pogotovo sportskih aktivnosti.
- ✘ **Sredstva** - Mladi ističu nedostatak financijskih sredstava kojima bi pokrili troškove provođenja slobodnog vremena.

POMOĆ I PODRŠKA

Istraživanje: Mladi nerijetko navode kako nemaju prave osobe s kojom bi mogli razgovarati, nemaju sredstva za psihološko savjetovanje, imaju iznimno uzak krug ljudi na koje se mogu osloniti u situacijama kada im je teško ili kada im je potrebna podrška. Željeli bi da ih nakon što su izašli iz skrbi netko iz Centra za socijalnu skrb nazove i pita kako su.

Susreti:

- ✘ **Financije** – Potreba za financijskom pomoći i podrškom očituje se u povlaštenim najamninama, poticajima za poslodavce, stipendijama i pomoći u specifičnim okolnostima u kojima su se našli.
- ✘ **Konzultacije** - Mladi ističu da im je potrebna i pravna pomoć, posebice u uređenju imovinsko-pravnih odnosa i zaštite radnih prava.
- ✘ **Praćenje** - Mladi i predstavnici ustanova ističu podršku i poticaj kao centralnu i najbitniju potrebu i rješenje za sve probleme s kojima se mladi susreću. Ističe se potreba za strukturiranim višegodišnjim praćenjem od stručne službe, posebice na samom početku i to pri obavljanju svakodnevnih životnih obveza. Predlaže se uvođenje info-pulta i kontakt-telefona. Također, predlaže se i uvođenje vršnjačke podrške starijih kolega ili volontera iz udruga.

- ✦ **Savjetovanje** – Mladi ističu potrebu za dodatnom podrškom radi uspostavljanja kvalitetnih odnosa ili suživota s obitelji te ističu da im je potrebno poticanje i jačanje samopouzdanja te ohrabrivanje kao npr. jednostavnim „Možeš ti to“. Posebno ističu nedostatak poticaja i podrške onima koji su nadareni (sport, glazba...).

INFORMIRANJE

Istraživanje: Mladi uglavnom ne znaju gdje pronaći informacije, uglavnom nemaju računala i pristup internetu, nemaju sredstva za svakodnevno informiranje putem dnevnog tiska, te ističu da su ponekad informacije prezentirane nerazumljivim stručnim jezikom.

Susreti:

- ✘ **Izvori** - Mladi uglavnom ne znaju kako doći do informacije i koji sve izvori informacija postoje te ne znaju ni kome i gdje se obratiti da bi došli do određene informacije.
- ✘ **Područja** – Ističe se općenita neinformiranost mladih u različitim područjima kao što su: gubitak dokumenata (gdje i kome se obratiti), izbor liječnika, produženje zdravstvenog osiguranja, kuhanje i nabavka namirnica, cijene, briga o zdravlju, školovanje i zapošljavanje, građanska prava, važnost obrazovanja, odjava/prijava boravišta/prebivališta, ishođenje osobnih dokumenata (rodni list, radna knjižica, potvrda o nekažnjavanju), korištenje kućanskih aparata, kako dobiti studentski dom...

MOBILNOST

Istraživanje: Mladi uglavnom nemaju dovoljno financijskih sredstva, a ni informacija o putovanjima, uglavnom nemaju vozačku dozvolu, a ni automobil.

Susreti:

- ✘ **Prijevoz** – Kao problem mladi ističu činjenicu nepoložen vozački ispit koji bi im ponekad olakšao zaposlenje, dolazak do posla, odlazak u nabavku namjernica u povoljnije trgovačke centre koji su često izvan grada. Također, problem je i s troškovima javnog prijevoza u pojedinim gradovima koji nemaju osiguran besplatan javni prijevoz za studente ili nezaposlene.
- ✘ **Putovanja** – Odlazak na putovanja ili neke oblike doškolovanja ili razmjene studenata u inozemstvu često je vrlo stresan te mladima treba dodatna podrška i ohrabivanje kako bi se odlučili za takvo što. Često nemaju sredstva za odlazak na ljetovanje ili putovanja izvan Hrvatske. Uglavnom nemaju dobro znanje stranih jezika te se teže snalaze u inozemstvu.

PREHRANA

Istraživanje: Mladi uglavnom ne znaju kuhati ili kuhaju samo nekoliko jela što vodi do jednolične prehrane, nedostatka vitamina i ugrožavanja zdravlja.

Susreti:

- ✘ **Nerazvijenost prehrambenih navika** – Mladi i predstavnici ustanova ukazuju na činjenicu da ne znaju kuhati, da nemaju dovoljno informacija o zdravoj prehrani. Također, povlači se pitanje kako potrebu za zdravom prehranom uskladiti s financijskom poteškoćama jer je često zdrava hrana skuplja.

ZDRAVLJE

Istraživanje: Mladi uglavnom nemaju dopunsko osiguranje, bolovanja se ne toleriraju unutar sive ekonomije te često rade kada su bolesni.

Susreti:

- ✘ **Rizični faktori** – Mladi se često susreću s različitim izazovima i iznimno je važno da budu dodatno educirani iz područja kao što su droga, alkohol, spolnost, prehrana, higijena.
- ✘ **Zdravstvena zaštita** - Zbog nedostatka informacija često se ne prijave na Zavod za zdravstveno osiguranje u zadanom roku te izgube pravo na osnovnu zdravstvenu zaštitu.

USLUGE KOJE POSTOJE I KOJE NEDOSTAJU

Nakon što smo u prvom dijelu opsežno razradili potrebe mladih i probleme na koje nailaze prilikom izlaska iz skrbi, u nastavku rada fokusirali smo se na usluge koje postoje tj. usluge koje institucije već nude kao i na one koje još nedostaju. Ono što je zajednički nedostatak svim institucijama jest bolja komunikacija i povezanost s mladima, te veća dostupnost relevantnih informacija kako bi mladi postojeće usluge mogli i koristiti.

Predstavnici ustanova koje su sudjelovale na Susretima u raspravama i razgovorima isključivo su se fokusirale na usluge koje se tiču populacije mladih u skrbi iako je njihov spektar rada puno veći. Postoje velike razlike u provedbi pojedinih usluga u različitim regijama. Ovdje iznosimo sve usluge, što ne znači da su sve zastupljene u svim regijama te se nadamo se da ćemo time potaknuti one ustanove koje ih još ne pružaju da ih počnu provoditi.

Ovdje iznosimo samo popis usluga, a sve detaljnije informacije o njima možete pronaći na njihovim internetskim stranicama i u edukativnoj brošuri „**Katapult**“ (<http://udrugaignra.hr/blogs/kontakt/about.aspx>.)

DOMOVI (DJEČJI I ODGOJNI)

(sve adrese dostupne su u adresaru MZSS – www.mzss.hr)

Tijekom 2010. udruga „Letim“ provela je fokusne grupne diskusije s odgajateljima i svoje rezultate prikazali su u dokumentu „Zaključci s provedenih fokus grupa u domovima za djecu i mlade punoljetne osobe“. U istraživanju je sudjelovalo 22 stručnjaka, a osnovni cilj istraživanja bio je dobivanje uvida i informacija o mogućnostima unapređenja pripreme mladih koji napuštaju skrb s naglaskom na perspektive stručnjaka. U rezultatima istraživanja spominju se i prijedlozi koji nisu istaknuti tijekom Susreta te su oni radi formiranja sveobuhvatnih Smjernica pridodani prijedlozima sa Susreta.

Također, zbog specifičnosti usluga SOS Dječjeg sela i primjera njihove dobre prakse za mlade koji izlaze iz skrbi, usluge SOS Dječjeg sela detaljnije su prikazane.

Usluge koje postoje:

- ✘ **Otvorenost prema roditeljima i lokalnoj zajednici:** ustanove organiziraju dane otvorenih vrata kroz koje se bolje povezuju s lokalnom zajednicom i roditeljima djece i mladih.
- ✘ **Održavanje kontakata:** velik broj mladih nastavlja kontakte s odgajateljima i nakon izlaska iz ustanove (doprinos u pronalaženju posla i prava te emotivna podrška)
- ✘ **Zapošljavanje:** pri natječaju za zapošljavanje pojedine ustanove imaju dogovor s gradonačelnikom koji piše preporuku za mladu osobu ukoliko se ona natječe za radno mjesto u vlasništvu grada.
- ✘ **Priprema za izlazak:** dio ustanova priprema edukativne materijale i organizira radionice koje provodi njihovo osoblje ili nevladine udruge s ciljem pripreme mladih za izlazak. Također mladi se za samostalan život pripremaju i putem individualnih razgovora s odgajateljima.
- ✘ **Stambene zajednice:** postoji određeni broj stambenih zajednica za mlade iz dječjih i odgojnih domova koje svojim načinom na koji funkcioniraju pomažu u procesu osamostaljivanja mladih.
- ✘ **Odnos prema novcu:** pojedine ustanove imaju praksu poticanja mladih na štednju i odgovorni pristup financijama, pogotovo tijekom njihova boravka u stambenim zajednicama.
- ✘ **Rad s roditeljima:** dio ustanova ima organizirane radionice za roditelje mladih koji su smješteni u ustanove radi unapređenja roditeljskih vještina i odnosa s djecom.

- ✘ **Prelazna faza:** postojanje tzv. „apartmana“ – stanova za prijelaznu fazu (između ustanove i stambene zajednice), za polusamostalno stanovanje (npr. u domu „Izvor“, Selce).
- ✘ **Specifičnosti SOS sustava skrbi o mladima:**
  - ✘ Nakon boravka u SOS Dječjem selu po završetku osnovne škole mlada osoba prelazi u Zajednicu mladih u kojoj je smještena tijekom pohađanja srednje škole gdje se nastavlja rad na njenom osamostaljivanju.
  - ✘ Po završetku srednje škole mlada osoba ulazi u Program produžene skrbi. SOS-ovom produženom skrbi obuhvaćaju se sljedeće kategorije mladih: mladi uključeni u program polusamostalnog života (zaposleni mladi; studenti) te mladi izvan programa polusamostalnog života (mladi kojima je neposredno završen boravak u Zajednici mladih, mladi u braku ili izvanbračnoj zajednici, mladi samohrani roditelji, mladi sa specifičnim potrebama-mladi s teškoćama u razvoju).
  - ✘ Program poslusamostalnog života može trajati maksimalno 3 godine. Tijekom skrbi putem polusamostalnog života, mladoj se osobi u sklopu programa može pružiti redovita novčana pomoć ako to dopuštaju ekonomske okolnosti i ako mlada osoba vlastitim prihodima ne može postići razinu minimalnog životnog standarda. Mlada osoba pritom plaća barem trećinu troškova najma. Ukupan iznos redovite novčane pomoći nije veći od iznosa obiteljskog budžeta za mlade. S vremenom se iznos novčane pomoći postupno smanjuje, tako da se potpuna novčana neovisnost mlade

osobe postigne po mogućnosti nekoliko mjeseci prije regularnog prestanka programa. Tijekom trajanja programa mlada osoba može dobiti neku od sljedećih vrsta financijske pomoći:

- a redovna novčana pomoć;
- b dodatna novčana pomoć;
- c pomoć u slučaju nezaposlenosti;
- d izvanredna pomoć.

Mlada osoba može ostvariti jednu ili više vrsta novčane pomoći istovremeno.

- × Ukoliko je mlada osoba odbila ulazak u program polusamostalnog života ima i dalje pravo prijaviti se za sudjelovanje u programu polusamostalnog života u roku od jedne godine nakon prestanka SOS-skrbi.
- × Za mlade koji ne sudjeluju u programu polusamostalnog života definirani su posebni oblici skrbi koji uključuju praćenje, savjetovanje i druge mjere podrške i pomoći.
- × Novčana pomoć za studente – *polaznike visokoškolskih ustanova*. Podupiru se i novčano pomažu mladi koji žele nastaviti obrazovanje u visokoškolskim ustanovama (višim školama, fakultetima i studijima). Novčana pomoć se može odobriti za pokriće troškova studija koji uključuju:
  - a školarinu - iznos za pokriće dijela troškova ili cijeli iznos školarine;
  - b iznos za podmirenje životnih potreba (odjeća, prijevoz, školske knjige, higijena...);
  - c troškove stanovanja i prehrane u skladu s minimalnim standardima.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Rad s roditeljima:** nedostaje intenzivniji rad s roditeljima kako bi i oni bili aktivno uključeni u sam proces izlaska mlade osobe iz skrbi.
- ✘ **Stambene zajednice:** potrebno je osigurati veći broj stambenih zajednica kako bi one postale dostupne svim mladima iz skrbi. Uz to važno je razviti jasno definiran i jedinstveni koncept rada stambenih zajednica koji bi svojim radom i sadržajem rezultirao visokim stupnjem samostalnosti i usvajanja životnih vještina (kuhanje, plaćanje računa, nabavka namirnica).
- ✘ **Hitni smještaj:** ne postoji oblik prijema u hitnim slučajevima za mlade koji su izašli iz ustanove i neko vrijeme živjeli samostalno, a onda se zbog spleta okolnosti našli u situaciji da nemaju gdje živjeti i u riziku su od života na ulici.
- ✘ **Osobe za kontakt:** ne postoji jedna određena osoba za kontakt s mladima koji su izašli iz ustanove.
- ✘ **Priprema za izlazak iz skrbi:** ne postoji standardiziran, sveobuhvatan proces pripreme mladih za izlazak iz ustanove koji započinje pravovremeno (najkasnije s početkom srednjoškolskog obrazovanja). Važno je uložiti više vremena u kreiranje individualnog plana osamostaljivanja svake pojedine mlade osobe koja izlazi iz skrbi te osmisliti specifične procedure, ceremonije i rituale izlaska mladih iz institucija.
- ✘ **Organizacija ustanove:** ustanove je važno organizirati na način da u najvećoj mjeri osiguravaju prostor za učenje životnih i socijalnih vještina (*kuhanje, spremanje, pranje odjeće, kupovina namjernica*).

- ✘ **Lokalna zajednica:** važno je uključiti lokalnu zajednicu s njihovim resursima u proces osamostaljivanja i uključivanja mladih u samostalni život (zapošljavanje, stanovanje, podrška, širenje socijalne mreže mladih itd.). Poseban doprinos lokalnog stanovništva mogao bi se manifestirati kroz materijalnu potporu mladima (u vidu doniranja pokućstva, deka, jastuka, suđa i sl.) kada stupe u samostalni život.
- ✘ **Edukacija:** potrebno je više edukativnih radionica za mlade koje obrađuju područja komunikacije, partnerskih odnosa te zapošljavanja. Također, važnim se pokazalo dodatno promišljanje i usklađivanje stručnjaka i djece pri izboru srednje škole jer mladi smatraju da ih se više potiče i pritišće da upisuju strukovne koje osiguravaju „zanimanje u ruci“ nakon kojih im je puno teže nastaviti visoko obrazovanje s kojim bi lakše mogli konkurirati u društvu.
- ✘ **Osnaživanje i poticanje:** uz poticanje za nastavak obrazovanja važnim, ali i nedostatnim se pokazalo osnaživanje i educiranje odgajatelja za pružanje podrške mladima u potrazi za poslom.

UDOMITELJI

(adrese udomiteljskih udruga za djecu dostupne su u adresaru Foruma www.udomiteljizadjecu.hr)

Usluge koje postoje:

- ✘ **Povezivanje s ustanovama:** zajednički odlazak djece i udomitelja u ustanove i institucije pri izradi osobnih dokumenata kako bi dijete imalo osobno iskustvo kontaktiranja i konzultiranja određenih institucije te samo brinulo o potrebnoj dokumentaciji što je jedan od načina priprema za izlazak iz udomiteljske obitelji i osamostaljivanja.
- ✘ **Grupe za druženje** – na grupama mladi stvaraju kvalitetnu mrežu prijatelja koja im pomaže tijekom odrastanja i u raznim životnim situacijama i koja sprečava tražnje vršnjačke podrške u grupama društveno neprihvatljivog ponašanja.
- ✘ **Udruživanje:** udomitelji se udružuju s ostalim udrugama, centrima i udomiteljima radi razvoja i širenja mreže podrške kako njima samima tako i djeci.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Suradnja:** potrebno je u većoj mjeri poticati i podržavati udomitelje u suradnji između Centra za socijalnu skrb, mladih i bioloških roditelja.
- ✘ **Edukacija:** nedostaje dodatna edukacija djece i mladih o tome kako se nositi s predrasudama okoline o udomljavanju

- ✘ **Senzibilizacija društva:** o specifičnim problemima i potrebama mladih u udomiteljskim obiteljima.
- ✘ **Druženja:** potrebno je organizirati što više okupljanja i druženja mladih kako bi na taj način proširili socijalnu mrežu, razmijenili iskustva te ostvarivali nove odnose.

MLADI KOJI SU IZAŠLI IZ SKRBI

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Podrška i druženja:** potrebno je organizirati vršnjačke radionice podrške unutar kojih bi mladi koji su izašli iz ustanove svojim znanjima i iskustvima pomagali mladima koji se tek pripremaju za izlazak (iskustva iz djetinjstva, odnosi (prijateljski i partnerski), spolnost, problemi u školi ili na poslu) te također poticati neformalna druženja mladih iz skrbi.
- ✘ **Dijeljenje iskustava:** predlaže se organiziranje radionica „životnih priča“ u kojima bi odrasle osobe s iskustvom odrastanja u institucijama ili udomiteljskim obiteljima prenosile svoja iskustva djeci i mladima u skrbi
- ✘ **Razvoj odgovornosti za druge:** predloženo je da stariji mladi za vrijeme boravka u ustanovi pružaju pažnju i brigu o manjoj djeci u ustanovi te se time uče odgovornosti i brizi za druge.
- ✘ **Edukacija:** nedostaje edukacija mladih o tome kako se nositi s predrasudama koje ljudi imaju o udomljenoj djeci ili djeci iz domova no ujedno nedostaje i senzibilizacija društva za probleme s kojima se populacija u skrbi susreće.

MZSS (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi)

www.mzss.hr

Usluge koje postoje:

- ✘ **Stipendije:** unazad dvije godine Ministarstvo u suradnji s Rotary klubom Zagreb - Kaptol iz sredstava prikupljenih humanitarnom akcijom „Korak u život“ dodjeljuje stipendije studentima - djeci bez roditeljske skrbi.
- ✘ **Financiranje:** sufinanciraju se programi nevladinih udruga koje rade na unapređenju vještina mladih iz skrbi i pripremanju za izlazak te podržavanju tijekom samostalnog života.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Stambene zajednice:** potrebno je osigurati veći broj stambenih zajednica koje su dostupne svim mladima iz skrbi (uključujući i mlade iz udomiteljstva). Također, predlaže se i omogućavanje boravka mladih u stambenim zajednicama i po završetku njihovog formalnog boravka u njima (ukoliko su slobodne) na način da troškove stanovanja u cijelosti snose sami.
- ✘ **Zapošljavanje:** potrebno je kreirati sustav davanja prednosti mladima iz skrbi pri zapošljavanju u državnim ustanovama/institucijama.
- ✘ **Financijska potpora:** predlažu se dodatni izvori materijalne potpore mladima (pokućstvo, deke, jastuci, posuđe i sl.) kada stupe u samostalni život.

- ✘ **Podrška pri samostalnom životu:** osigurati provođenje posttretmanskih oblika skrbi za sve mlade iz skrbi kao prijeko potreban oblik podrške u novim životnim situacijama.
- ✘ **Praćenje:** uspostaviti sustav koji brine i/ili prati mlade u prvih pet godina života nakon izlaska iz skrbi.
- ✘ **Obiteljski centri:** potaknuti veći stupanj uključenosti obiteljskih centara pri pružanju podrške mladima u započinjanju samostalnog života kroz pružanje psihoterapijske i savjetodavne pomoći.
- ✘ **Hitni smještaj:** ne postoji oblik prijema u hitnim slučajevima za mlade koji su izašli iz ustanove i neko vrijeme živjeli samostalno, a zbog spleta se okolnosti našli u situaciji neimanja stambenog prostora te su zbog toga u riziku od života na ulici.
- ✘ **Organizacija ustanove i stambene zajednice:** ustanove je važno organizirati na način da u najvećoj mjeri osiguravaju prostor za učenje životnih i socijalnih vještina (*kuhanje, spremanje, pranje odjeće, kupovina namjernica*)

CENTRI ZA SOCIJALNU SKRB

(sve adrese dostupne u adresaru MZSS – www.mzss.hr)

Usluge koje postoje

- ✘ **Podrška i informiranje:** stručna pomoć u obliku savjetovanja i pomaganja u prevladavanju posebnih teškoća.
- ✘ **Psiho-socijalna pomoć:** organizirati savjetovališta kao što je npr. CZSS Zagreb u suradnji s Gradom osnovao savjetovalište za udomitelje i udomljene.
- ✘ **Financijska pomoć:**
  - ✘ stalna novčana pomoć i jednokratne pomoći u izvanrednim situacijama;
  - ✘ studenti imaju pravo na novčanu potporu u iznosu od 2000 kn mjesečno (uz uvjet prekidanja smještaja u skrbi i dobivanja financijske pomoći naspram ostajanja u skrbi bez dodatne pomoći financijske naravi);
  - ✘ u opravdanim slučajevima mogućnost financiranja školovanja.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Prilagodba iznimnim životnim situacijama:** izlaženje u susret mladima iz skrbi (npr. da ne moraju radi ostvarivanja određenih prava svaki mjesec ili učestalo putovati u grad u kojem imaju prijavljeno prebivalište)
- ✘ **Rad s roditeljima:** intenzivniji rad s roditeljima radi unapređenja njihovih roditeljskih vještina za vrijeme boravka mlade osobe u ustanovi ili udomiteljskoj obitelji.

MZOŠ (MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA)**www.mzos.hr****Usluge koje postoje:**

- ✘ **Smještaj:** osiguran je izravan smještaj u studentske domove.
- ✘ **Stipendije:** postoje stipendije za djecu u skrbi (koje osigurava Nacionalna zaklada za potporu učeničkom i studentskom standardu).

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Stipendije:** nedostaju stipendije za mlade koji žele po izlasku iz ustanove završiti srednju školu ili se prekvalificirati. Nadalje, potrebno je omogućiti mladima koji su izašli iz skrbi, imaju određeni radni staž i nakon radnog iskustva odluče se dodatno obrazovati da (npr. u roku od 10 godina od izlaska) imaju pravo na stipendiju i smještaj u dom ili stambenu zajednicu.

MOBMS (MINISTARSTVO OBITELJI I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI)

www.mobms.hr

Usluge koje postoje:

- ✘ **Stipendije:** preko zaklade „Hrvatska za djecu“ postoji mogućnost stipendiranja studenata kao i davanja studentskih kredita. Također postoji projekt „Ljetovanje i zimovanje djece“ koji im omogućuje provođenje praznika izvan mjesta stanovanja.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Obiteljski centri:** potaknuti veći stupanj uključenosti obiteljskih centara pri pružanju podrške mladima u započinjanju samostalnog života pružanjem psihoterapijske i savjetodavne pomoći.

OBITELJSKI CENTRI

(sve adrese dostupne u adresaru Foruma www.udomiteljizadjecu.hr i edukativnoj brošuri „Katapult“)

Usluge koje postoje:

- ✘ **Savjetovanje:** postoji mogućnost besplatnog savjetovanja za djecu i mlade (pravno, psihološko, ...)
- ✘ **Priprema za izlazak iz skrbi:** neki obiteljski centri provode program za mlade koji se pripremaju za izlazak iz institucije ili koji su izašli iz institucije i/ili program mladih za brak i partnerstvo.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Rad s roditeljima:** nedostaje intenzivniji rad s roditeljima mladih koji su u skrbi ili koji izlaze iz skrbi.
- ✘ **Vršnjačka pomoć:** volonteri koji pomažu u obiteljskom centru mogu postati vršnjaci pomagači i mogu pomoći mladima iz skrbi pri orijentaciji unutar lokalne zajednice.
- ✘ **Savjetovanje i informiranje:** potaknuti veći stupanj uključenosti obiteljskih centara pri pružanju podrške mladima u započinjanju samostalnog života pružanjem psihoterapijske i savjetodavne pomoći te u većoj mjeri mlade iz skrbi informirati o postojanju njihovih usluga.

GRADSKI UREDI

(svaki grad RH ima vlastite službene internetske stranice)

Usluge koje postoje

- ✘ **Savjetovanje:** neki gradovi imaju organiziranu besplatnu pravnu pomoć, a neki i savjetovalište za udomitelje.
- ✘ **Stanovanje:** neki gradovi svake 3 godine raspisuju natječaj za dodjelu gradskih stanova (uvjet 10 godina neprekidnog prebivališta na području grada).
- ✘ **Životno osiguranje:** neki gradovi uplaćuju životno osiguranje za djecu iz dječjih domova (npr. Split)
- ✘ **Stambene zajednice:** dio gradova osigurava i prostor za stambene zajednice, odnosno ustupaju gradske stanove za potrebe stambenih zajednica.
- ✘ **Materijalna pomoć:** gradovi imaju različito organizirane razne usluge i socijalnu pomoć za specifične situacije. Neki imaju i mogućnost uključivanje u javne radove u zamjenu za mogućnost edukacije u Pučkim otvorenim učilištima. Također, neki financijski sudjeluju u podmirenju dijela troškova stanovanja (u nekim gradovima važno je imati sklopljen ugovor o najmu kojeg često stanodavci ne potpisuju s podstanarima, dok u pojedinim gradovima upravo zbog tog razloga takav ugovor nije potreban).
- ✘ **Stipendije:** dodjeljuju se stipendije na osnovu školskog uspjeha, ali i stipendije temeljene na kriteriju socijalnih okolnosti u kojima mlada osoba živi.

- ✘ **Potporna programima za mlade:** sufinanciraju se različiti programi nevladinih udruga koje provode programe za mlade iz skrbi (ovdje je važno napomenuti da pojedini gradovi, iako nemaju lokalnu nevladinu udrugu koja nudi usluge za mlade iz skrbi, ne dozvoljavaju sufinanciranje programa koje provodi udruga iz drugog grada).
- ✘ **Edukacija:** neki gradovi imaju mogućnost korištenja gradske knjižnice s minimalnom godišnjom članarinom koja uključuje posuđivanje knjiga, glazbene građe, dnevni tisak i pristup internetu.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Mobilnost:** predlaže se sufinanciranje vozačkih ispita.
- ✘ **Edukacija:** predlaže se sufinanciranje prekvalifikacija.
- ✘ **Stambene zajednice:** potrebno je osigurati veći broj stanova za stambene zajednice koje bi mogao koristiti što veći ili cjelokupan broj mladi iz skrbi (uključujući mlade iz udomiteljskih obitelji).
- ✘ **Socijalni stanovi:** potrebno je osigurati i socijalne stanove s povlaštenim najamninama za mlade izašle iz skrbi, odnosno definirati kriterije dodjele stanova prema kojima bi mladi iz skrbi dobivali dodatne bodove za ostvarivanje prava na spomenute stanove ili definirati poseban natječaj za nekoliko stanova koja se dodjeljuju na korištenje na rok od (npr.) godine dana isključivo mladima iz skrbi.

- ✘ **Zapošljavanje:** potrebno je kreirati sustav davanja prednosti mladima iz skrbi pri zapošljavanju u gradskim ustanovama ili institucijama.

SAVJETI MLADIH

Usluge koje postoje:

- ✘ **Zastupanje:** putem Savjeta mladih određeni problemi ili ideje za njihovo rješavanje mogu biti predstavljeni gradskim vlastima.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Informiranje:** potrebno je u većoj mjeri upoznati predstavnike Savjeta mladih s problemima mladih iz skrbi.
- ✘ **Aktivizam:** potreban je dodatani angažman poticanja mladih izašlih iz skrbi kako bi se uključili u Savjete mladih.

HZZ (HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE)

www.hzz.hr

Usluge koje postoje:

- ✘ **Savjetovanje:** izrađuje individualni profesionalni plan i provodi individualno savjetovanje.
- ✘ **Edukacija:** provodi kontinuirano profesionalno usmjeravanje što uključuje radionice za 'Samoprocjenu' (karakteristika važnih na tržištu rada), radionice 'Kako tražiti posao' i 'Kako se predstaviti poslodavcu'. Također, omogućuje i sufinancira razna osposobljavanja i doškolovanja koja se upisuju u radnu knjižicu.
- ✘ **Zdravlje:** postoji mogućnost korištenja usluga medicine rada radi provjere zdravstvenog stanja.
- ✘ **Informiranje:** u većini područnih službi postoji mogućnost korištenja usluga Centara za profesionalno informiranje (CPI) što uključuje pristup informacijama o obrazovanju i zapošljavanju, mogućnost korištenja računala za pisanje, printanje životopisa i molbe te dobivanje omotnica s poštanskim markama za slanje prijave za posao.
- ✘ **Zapošljavanje:** priprema za zapošljavanje i posreduje pri zapošljavanju.
- ✘ **Radno iskustvo:** provodi javne i sezonske radove te sufinancira volontiranje kao oblika stjecanja neophodnog radnog iskustva.

- ✘ **Financijska pomoć:** daje novčane naknade za nezaposlene ukoliko su za to zadovoljeni kriteriji.
- ✘ **Poticanje zapošljavanja mladih iz dječjih domova:** poslodavci se tijekom 2010. g. uz novčane naknade potiču da zaposle mlade iz dječjih domova. Da bi ostvarili pravo na ovaj poticaj mlada osoba pri prijavi na Zavod mora s njima podijeliti informaciju o životu u domu ili je može podijeliti s poslodavcem koji se bavi daljnjom procedurom.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Edukacija:** nedostaju razrađene ciljane radionice za djecu iz skrbi.
- ✘ **Informiranje poslodavaca:** Informiranje i senzibilizacija poslodavaca za zapošljavanje ove skupine mladih.
- ✘ **Poticanje zapošljavanja mladih iz skrbi:** Mjeru sufinanciranja zapošljavanja mladih iz dječjih domova proširiti na sve mlade koji izlaze iz skrbi i uvesti je kao trajnu mjeru, te sve druge mjere poticanja zapošljavanja za ovu skupinu mladih učiniti trajnima bez obzira na mjere Vlade RH koje su najčešće privremene.
- ✘ **Povezivanje s ustanovama i udomiteljima:** Primjer dobre prakse istaknut je u Osijeku gdje HZZ direktno surađuju s domovima uključujući na taj način mladu osobu u program poticanja zapošljavanja prije no što izađe iz doma.
- ✘ **Informiranje mladih:** Organizirati prezentacije usluga Zavoda za ovu skupinu korisnika.

HZZO (HRVATSKI ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE)**www.hzzo.hr****Usluge koje postoje:**

- ✘ **Pravo na zdravstveno osiguranje** – obavezno i dopunsko te zdravstveno osiguranje za vrijeme nezaposlenosti.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Informiranje:** potrebno je povećati dostupnost informativnih i edukativnih sadržaja vezanih za usluge i prava iz HZZO-a te povećati stupanj informiranja mladih o važnosti prijave na HZZO u roku od 30 dana.

AGENCIJA ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH I POU**(PUČKA OTVORENA UČILIŠTA)****www.aoo.hr****Usluge koje postoje:**

- ✘ **Edukacija:** ukoliko mlada osoba ne završi osnovnu ili srednju školu, a to želi, svoje obrazovanje može nastaviti besplatno putem sustava obrazovanja odraslih koji je reguliran Zakonom o obrazovanju odraslih.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Informiranje:** potrebno je osigurati bolju dostupnost i preglednost u prenošenju informacija mladima.

UDRUGA IGRA

www.udrugaignra.hr

Usluge koje postoje:

- ✘ **Edukativna brošura Katapult s** mnoštvo informacija potrebnih u samostalnom životu, ali i savjeta mladih koji već neko vrijeme žive samostalno. Dostupna je na: <http://udrugaignra.hr/blogs/kontakt/about.aspx>
- ✘ **Brošura PROMIŠLJANJA MLADIH** odraslih u sustavu socijalne skrbi O SAMOSTALNOM ŽIVOTU - Brošuru čini 11 tekstova koje su pisali mladi dijeleći na taj način svoje iskustvo sa svojim kolegama s namjerom da im olakšaju prve korake samostalnog života. Dostupna je na Facebook-ovom profilu „Full Kontakt“ i internetskoj stranici: <http://udrugaignra.hr/blogs/kontakt/about.aspx>
- ✘ **Grupe priprema za samostalan život** – mladi koji u narednih 6 mjeseci trebaju izaći iz skrbi uključuju se u grupe pripreme za izlazak u sklopu kojih uče o različitim životnim vještinama i dobivaju mnoštvo informacija koje će im biti potrebne i olakšati im prve mjesece samostalnog života.

- ✘ **Grupe podrške mladima koji su izašli iz skrbi** - Osnovna ideja je da se mladi koji su nekada bili u ustanovama i udomiteljskim obiteljima nalaze jednom tjedno te pričaju o problemima s kojima se susreću ili da podijele sa svojim vršnjacima uspješno prevladane prepreke. Grupe podrške će se pokrenuti u Zagrebu, Splitu i Osijeku.
- ✘ **INFO-MOB 095 522 3330** - Ova mobilna linija namijenjena je mladima iz cijele Hrvatske koji su nekada bili u ustanovama i/ili udomiteljskom obiteljima. Ovdje je važno naglasiti kako ne možemo biti dežurni 24 sata uz mobitel i možda se u svakom trenu nećemo javiti, no sigurno ćemo uzvratiti poziv ili odgovoriti na SMS. Ukoliko mladi nemaju dovoljno na računu mobitela, dovoljno je da pošalju poruku te ćemo im mi uzvratiti pozivom.
- ✘ **Izleti i druženja** - U planu nam je nastavak organizacije besplatnih izleta s mladima koji su nekada bili u domovima i/ili udomiteljskom obiteljima i sada žive samostalno.
- ✘ **Facebookov:** Mladi uključeni u programu pokrenuli su na Facebook-u grupu na kojoj se nalaze zanimljive informacije za mlade koji izlaze iz skrbi. Naziv je „udruga Igra-full kontakt“. Pokrenut je i Facebook profil „Full Kontakt“.
- ✘ **Priručnik „Kako KONTAKTirati“** - sadrži informacije o potrebama mladih koji su ušli u skrb, koji se tek pripremaju izaći i koji su već izašli iz skrbi. Uz to, prikazane su mnogobrojne radionice putem kojih djeca i mladi uče o samostalnosti i životnim vještinama.

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Internetska stranica** - nadamo se da ćemo pokrenuti internetsku stranicu koju će voditi mladi i na kojoj će biti sve relevantne informacije o samostalnom životu na jednom mjestu.
- ✘ **Istraživanje kvalitete života nakon izlaska iz skrbi** – podatke trenutno prikupljamo, no trebalo bi unaprijediti upitnik praćenja mladih nakon što izađu iz skrbi.
- ✘ **Savjetovanje** - nadamo se da ćemo tijekom naredne godine pokrenuti savjetovište za mlade koji imaju potrebu za dodatnim osnaživanja i dodatnom pomoći pri rješavanju većih životnih problema.

FORUM ZA KVALITETNO UDOMITELJSTVO DJECE

www.mladi.udomiteljizadjecu.hr

Usluge koje postoje:

- ✘ **Odbor mladih** iz udomiteljskih obitelji, koji predstavlja i zastupa stavove i mišljenja djece i mladih iz udomiteljskog oblika skrbi.
- ✘ **Informiranje** djece i mladih putem internetske stranice www.mladi.udomiteljizadjecu.hr i časopisa „Sretno dijete“ o dosadašnjim postignućima i aktualnim aktivnostima mladih u Forumu, te općenito o udomiteljstvu.

- ✘ **Edukacija i osnaživanje** djece i mladih putem tematskih radionica i treninga.
- ✘ **Umrežavanje** djece i mladih putem Facebook-ove grupe „Forum za kvalitetno udomiteljstvo djece“ i održavanjem skupova u različitim regijama na koje su mladi uvijek pozivani.
- ✘ **Suradnja** s udrugom „Igra“ na unapređenju pružanja podrške mladima pri izlasku iz skrbi (npr. reizdanje priručnika „Katapult“, organizacija regionalnih „Susreta mladih i predstavnika institucija“ i sl.)

Usluge koje nedostaju i /ili ideje za unapređenje usluga:

- ✘ **Umrežavanje:** pronaći način kako doći do što više mladih na izlasku iz udomiteljstva tj. bolje umreženosti, kako bi mladi mogli dobiti sve potrebne informacije i tako bili aktivniji u donošenju odluka koje se tiču njih samih te bili upoznati sa svim uslugama koje Forum nudi.

SMJERNICE ZA KVALITETNIJI IZLAZAK IZ SKRBI

Potrebe	Tko radi na zadovoljavanju potrebe	Tko bi još mogao raditi na zadovoljavanju potrebe	Napomene:
Usluge tijekom skrbi (USTANOVE/UDOMITELJSKE OBITELJI):			
Mogućnost ostajanja u kontaktu s odgajateljima/udomiteljima	UDOM; USTAN;		
Poticati mlade na uključivanje u rad lokalnih udruga tijekom boravka u ustanovi radi širenja socijalne mreže	UDOM; USTAN;	NGO	
Osigurati posjete relevantnim ustanovama i upoznavanje s njihovim uslugama (HZZ, CZSS, HZZO, pučka otvorena učilišta....)	UDOM; USTAN; NGO	HZZ; CZSS; HZZO	
Informirati o besplatnim edukacijama i radionicama u lokalnoj zajednici, stipendijama i mogućnostima daljnjeg usavršavanja i obrazovanja	UDOM; USTAN; NGO	EDU; HZZ; BIZ;	
Unaprijediti proces pripreme za izlazak iz ustanove te jačati sliku o realnom životu (plaće, cijene, troškovi, izbor poslova)	UDOM; USTAN; NGO		

Poticanje aktivnog uključivanja mladih u procese odabira, odradivanja i brige o učeničkoj praksi (npr. ako ustanova i pronade mjesto održavanja prakse, važno je organizirati intervju kako bi mladi shvatili da im se sve osigurava bez da se za to potrude).	UDOM; USTAN;	EDU; BIZ	
Poticati završetak četverogodišnjeg obrazovanja kako bi kasnije lakše mogli nastaviti daljnje obrazovanje (više škole, prekvalifikacije, fakulteti)	UDOM; USTAN;	HZZ	
Posvetiti više pažnje procjeni kapaciteta mladih i njihovih želja te im omogućiti da se pokušaju educirati za ona zanimanja za koja su visoko motivirani	UDOM; USTAN;	HZZ	
Veće razumijevanje, posvećenost, komunikacija i povezanost mladih i pružatelja skrbi (odgajatelja, udomitelja, stručnjaka u CZSS)	UDOM; USTAN;	NGO	MZSS; CZSS; HZZ; BIZ; EDU
Povezati se s HZZ-om kako bi mladi još u ustanovi dobili priliku da se uključe u programe poticanja zapošljavanja mladih iz skrbi	UDOM; USTAN;	HZZ	Primjer dobre prakse: Dom za djecu Klasje u Osijeku

Povezati se sa gradskim poglavarstvom, županijama ili osiguravajućim kućama kako bi se počelo uplaćivati životno osiguranje za mlade koji se pripremaju za izlazak iz skrbi	UDOM; USTAN; GRAD; ŽUPANIJA; BIZ		Primjer dobre prakse: Dom za djecu Maestral u Splitu
Razvijati programe rada s roditeljima kako bi budući kontakti s mladima tijekom samostalnog života bili što kvalitetniji	USTAN;	CZSS; NGO; OB	Primjer dobre prakse: Dom za djecu Maestral u Splitu
Osmisliti program volontiranja unutar ustanove kako bi stariji mladi pomagali mladima	USTAN;	NGO; MLADI	
Organizacija formalnih i neformalnih društva mladih iz skrbi i mladih koji su izašli iz skrbi	UDOM; USTAN; NGO	MLADI;	

Usluge POSTTRETMA NSKE SKRBI		
Organizirati vršnjačku pomoć od mladih koji već neko vrijeme žive samostalno		NGO; MLADI
Psihološko savjetovanje radi osnaživanja i/ili ponovnog uspostavljanja odnosa s obitelji te direktan rad s roditeljima		OB; NGO
Pravno savjetovanje radi razjašnjavanja imovinsko-pravnih obveza i prava u odnosu na obitelj	OB; CZSS; GRAD	
Olakšati period između izlaska iz ustanove i prvog zaposlenja osiguranjem stambenog pitanja sa subvencioniranom najamninom i subvencijama poticati zapošljavanje.	HZZ	GRAD
Informirati i olakšati pristup oblicima financijske pomoći u slučaju nužde		CZSS
Osigurati posjete relevantnim ustanovama i upoznavanje s njihovim uslugama (HZZ, CZSS, HZZO, Pučka otvorena učilišta)	NGO; HZZ	CZSS; HZZO; EDU
Informirati o besplatnim edukacijama i radionicama u lokalnoj zajednici	NGO;	EDU; HZZ
Praćenje i podrška od strane stručne službe doma ili czss ili specijalno za to određenih mentora koji bi ih s vremena na vrijeme kontaktirali, motivirali i ohrabljivali mlade	NGO;	CZSS; OB; USTAN

Okupljanje svih relevantnih informacija na jednom mjestu (web stranici, info pultu, info-mobu) te informiranje mladih o tome	NGO;	
Osigurati besplatan javni prijevoz tijekom prve godine samostalnog života		GRAD; ŽUPANIJA
Poticanje na uključivanje u različite aktivnosti slobodnog vremena radi povezivanja sa mladima u lokalnoj zajednici u koju se vrate	NGO;	
Potaknuti mlade da prilikom prijave na Hrvatski zavod za zapošljavanje definiraju svoju situaciju kako bi mogli ostvariti prava na potpore pri zapošljavanju namijenjene mladima koji su izišli iz sustava skrbi domova za djecu	NGO;	HZZ
Organizacija formalnih i neformalnih druženja mladih iz skrbi i mladih koji su izašli iz skrbi	NGO;	USTAN; UDOM
Širenje socijalne mreže		NGO; USTAN;

Stambene zajednice	
× Osigurati dovoljan broj stambenih zajednica za mlade iz dječjih, odgojnih domova i udomiteljskih obitelji koje su raspoređene po cijelom teritoriju RH	MZSS; GRAD; ŽUPANIJA; USTAN; UDOM
× Definirati jasne kriterije i uvjete za smještaj u stambenu zajednicu te kriterija koje mora zadovoljavati oblik tretmana koji se naziva stambena zajednica	MZSS; USTAN; UDOM
× Razviti jasan opći i individualni plan osamostaljivanja i praćenja tijekom boravka u stambenoj zajednici	MZSS; USTAN; UDOM; NGO
× Razviti oblik poticanja na štednju tijekom boravka u zajednici	MZSS; USTAN; UDOM
× Razviti unificirane kriterije za sudjelovanje u podmirivanju dijela troškova života tijekom boravka u stambenoj zajednici	MZSS; USTAN; UDOM
× Osiguravanje mogućnosti da mladi sami plaćaju račune ili kupuju namjernice sa novcem kojeg dobiju	MZSS; USTAN; UDOM

 Stambeno zbrinjavanje

×	Pojasniti razliku između stanova sa povlaštenom najamninom koji su u vlasništvu grada i stanova u koje mlade smješta direktno ustanova te pojasniti kriterije ulaska u iste i oblike skrbi koje im se u njima pružaju	MZSS; GRAD; USTAN; UDOM
×	Osigurati dovoljan broj stanova sa subvencioniranom najamninom u kojima mladi imaju pravo živjeti u prvoj godini po izlasku iz skrbi	MZSS; GRAD; ŽUPANIJA; USTAN; UDOM
×	Definirati jasne kriterije i uvjete za smještaj u stanove sa povlaštenom najamninom	MZSS; GRAD; ŽUPANIJA; USTAN; UDOM
×	Osigurati stan u kojeg se privremeno mogu smjestiti mladi koji su unazad 5 godina bili u skrbi ali su se susreli sa iznimno teškim okolnostima te trenutno nemaju gdje živjeti	MZSS; GRAD; ŽUPANIJA; USTAN; UDOM; NGO
×	Direktni smještaj u studentske domove ukoliko nastavljaju obrazovanje	MZOŠ
-

Ustanove /udruge koje se bave organizacijom SLOBODNOG VREMENA	
Osigurati popuste ili besplatne	
× ulaznice za kazališta, kino, koncerte	BIZ; NGO
× sportske aktivnosti rekreativnog tipa	BIZ; NGO
× iskaznice za knjižnicu (pristup, knjigama, novinama, računalu)	BIZ; NGO
Sudjelovanje u različitim oblicima volontiranja u kojem mogu pomagati drugima	NGO
Dodatno informirati i motivirati mlade za uključivane u različite programe razmjene i putovanja mladih koje organiziraju nevladine udruge	NGO

Ustanove/organizacije/udruge/poduzeća se bave EDUKACIJOM

Osnovno zanimanje

× Kvalitetnije usmjeravanja mladih za izbor tržišno konkurentnih zanimanja za koje će se educirati i/ili prekvalificirati uz intenzivnije uključivanje u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja HZZ-a kako bi izabrali buduće obrazovanje i/ili zanimanje koje je u skladu s potrebama tržišta rada.	HZZ; EDU; UDOM; USTAN	BIZ
× Unapređenje terenske prakse tijekom školovanja		EDU; MZOŠ; BIZ
× Poticati mlade da što kvalitetnije odrede praksu	UDOM; USTAN	
× Jačati mentorske vještine terenskih instruktora/majstora na praksi		EDU; MZOŠ; BIZ
Tijekom boravka u skrbi il po izlasku iz skrbi organizirati besplatne dodatne edukacije/radionice/tečajeve o:		
× Za prevenciju ovisnosti (alkohol, cigarete, droga, kockanje)	NGO; UDOM; USTAN	
× za razvoj komunikacijskih vještina i vještina samozastupanja u odnosu prema poslodavcu	NGO; UDOM; USTAN;	BIZ; HZZ
× o traženju i zadržavanju posla te zaštiti svojih radnih prava	BIZ; HZZ	

×	za unapređenje vještina komunikacije, suradnje, rješavanja sukoba, organizacije slobodnog vremena i određivanja prioriteta, odnosno jačanje kapaciteta za izgradnju kvalitetnog partnerstva i suživota	NGO; UDOM; USTAN	OB
×	za podršku mladim roditeljima	NGO; UDOM; USTAN	OB; CZSS
×	o tome kako i kada reći poslodavcu da su bili u skrbi	NGO	NGO; UDOM; USTAN; HZZ; BIZ
×	kuhanja	UDOM; USTAN;	EDU; NGO; BIZ
×	usvajanje vještina traženja stana	NGO	
×	o upravljanju financijama i bankarenju	NGO	
×	polaganje vozačkih ispita	USTAN	BIZ
×	korištenje računala i Interneta		NGO; BIZ
×	strani jezici		EDU
×	o građanskoj inicijativi i aktivnosti		NGO; EDU
×	o zdravlju i zdravoj prehrani		NGO; EDU
×	o zdravstvenom osiguranju		NGO; EDU; HZZO
Stipendije			
×	Unaprijediti stupanj informiranosti o stipendijama	NGO; UDOM; USTAN;	NGO; EDU; HZZ; BIZ MZOŠ; MZSS
×	Osigurati stipendije koje se dodjeljuju na osnovi školskog uspjeha ali i socijalnih okolnosti	MZOŠ; GRAD; ŽUPANIJA	BIZ; EDU

×	Osigurati stipendije za završavanje srednjih škola te prekvalificiranje ili dokvalificiranje te visokoškolsko obrazovanje	MZOŠ; GRAD; ŽUPANIJA	BIZ; EDU
---	---	-------------------------	----------

×	Osigurati mogućost korištenja stipendija svim mladima koji su bili u skrbi unutar 10 godina od kada su izašli iz skrbi	MZOŠ; GRAD; ŽUPANIJA	BIZ; EDU
---	--	-------------------------	----------

	Osiguranje sredstva za plaćanje instrukcija odnosno osiguranje besplatnih instrukcija		BIZ; EDU
--	---	--	----------

Društvo/zajednica		
Informiranje javnosti o razlozima uključivanja mladih u neke oblike skrbi te senzibilizacija javnosti za njihove probleme	NGO; UDOM; USTAN;	MZOŠ; MZSS; MOBMS
Senzibilizacija medija za zaštitu privatnosti mladih iz skrbi		NGO
Treninzi za djelatnike različitih ustanova u koje se mladi iz skrbi javljaju za pomoć radi senzibilizacije za rad sa njima (CZSS, HZZ, HZZO, banke, udruge...)		MZOŠ; MZSS; MOBMS; EDU; HZZ; NGO; CZSS
Unapređenje suradnje sa savjetima mladih i Mrežom Mladih Hrvatske kako bi se neki od prijedloga plasirali na dnevni red ljudi koji odlučuju o uslugama za mlade iz skrbi		NGO; UDOM; USTAN;
Pržanje materijalne potpore mladima (pokućstvo, deke, jastuci, posude i sl.) kada stupe u samostalni život		GRAĐANI

Ustanove /poduzeća/udruge koje se bave ZAPOŠLJAVANJEM

Poticanje zapošljavanja mladih iz skrbi, posebno prvog zapošljavanja	HZZ		
Poticanje majstora i poduzetnika na zapošljavanje mladih koji su kod njih kvalitetno odradili praksu		EDU; BIZ; HZZ	
Organizirati dobivanje preporuke za traženje prvog posla od gradonačelnika, Czs-a, ravnatelja doma...	UDOM; USTAN; CZSS; GRAD;	ŽUPANIJA	Primjer dobre prakse: Dom za djecu Sv. Ana u Osijeku
Informirati o aktivnostima prekvalifikacije, dokvalifikacije, javnih radova koji se mogu odvijati za vrijeme nezaposlenosti	HZZ	UDOM; USTAN; CZSS; NGO	
Informiranje poslodavaca o postojanju sufinanciranja zapošljavanja mladih i skrbi te poticanje da ih i nakon isteka subvencije zadrže u radnom odnosu, umanjeње predrasuda koje poslodavci imaju o mladima iz skrbi	HZZ	EDU; BIZ	

Legenda:

HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje

HZZO – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

CZSS – centar za socijalnu skrb

NGO – nevladine udruge

MLADI – mladi koji su izašli iz skrbi i žive samostalno

MZSS – ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

MOBMS – ministarstvo obitelji i međugeneracijske solidarnosti

MZOŠ – ministarstvo obrazovanja i športa

EDU – agencije, udruge, poduzeća iz područja edukacije

BIZ – poduzeća, udruge iz područja zapošljavanja

GRAD – gradski uredi za socijalnu skrb i mlade

ŽUPANIJA – županijski uredi za socijalnu skrb

UDOM – udomiteljske obitelji

USTAN – ustanove socijalne skrbi

OB – obiteljski centri

TEMELJ ZA IZRADU INDIVIDUALNOG PLANA IZLASKA IZ SKRBI

- ✘ **Prioriteti**
  - × Definiranje životnih prioriteta i ciljeva
  - × Raspolaganje vremenom
- ✘ **Emocije i slika o sebi**
  - × Emocije vezane uz izlazak iz skrbi
  - × Jake strane mlade osobe
  - × Kompetencije koje želi unaprijediti i način na koji će to učiniti
- ✘ **Upravljanje financijama**
  - × Realna mjesečna primanja
  - × Troškovi života (režija, hrana, odjeća, obuća, zabava, higijena)
- ✘ **Stanovanje**
  - × Proces pronalazjenja stana
  - × Kako iskoristiti vrijeme boravka u stambenoj zajednici ili stanu sa subvencioniranom najamninom
  - × Stambena štednja
  - × Korištenje kućanskih aparata
  - × Uvjeti dobivanja studentskog doma
  - × „Cimerski“ odnosi
- ✘ **Zaposlenje**
  - × Pronalazak i obavljanje učeničke prakse
  - × Pisanje životopisa i molbe
  - × Pripreme za intervju za posao

- × Usluge hzz-a
- × Ugovori o radu i radna prava
- ✘ **Obrazovanje**
  - × Važnost cjeloživotnog obrazovanja
  - × Stipendije
  - × Ponuda formalnog i neformalnog obrazovanja
- ✘ **Raspoređivanje vremena**
  - × Kako konstruktivno rasporediti vrijeme za učenje, posao, hobi
  - × Kako odrediti prioritete, postaviti ciljeve
- ✘ **Prehrana**
  - × Kupnja namjernica
  - × Zdrava prehrana
  - × Kuhanje
- ✘ **Zdravlje**
  - × Izbor liječnika
  - × Produženje zdravstvenog osiguranja
  - × Briga o zdravlju (tjelesnom i mentalnom)
- ✘ **Dokumenti**
  - × Upoznavanje s neophodnim osobnim dokumentima i ishođenje istih
    - × osobna iskaznica
    - × putovnica
    - × boravišta/prebivališta

- × rodni list
- × radna knjižica
- × potvrda o nekažnjavanju
- ✦ Socijalna mreža
  - × Kome se obratiti za pomoć i podršku
  - × Odnos s primarnom obitelji
  - × Odnos s vršnjacima i prijateljima
  - × Partnerski odnosi/ljubavne veze

POPIS SUDIONIKA SUSRETA

Radi zaštite identiteta mladih koji su sudjelovali u izradi smjernica objavljujemo samo popis predstavnika ustanova. Popis i kontakti mladih dostupni su u udruzi „Igra“ i Forumu za kvalitetno udomiteljstvo djece. Ukoliko netko od mladih želi dobiti kontakte svojih poznanika neka nam se slobodno javi.

Nadamo se da će ovaj popis potaknuti predstavnike ustanova na buduću suradnju i razmjenu informacija.

Zahvaljujemo svim mladima koji su sudjelovali u izradi Smjernica i nadamo se da će i u budućnosti aktivno sudjelovati u kreiranju usluga za mlade iz skrbi te na taj način pomoći i doprinijeti svojim vršnjacima.

Hvala sljedećim mladima:

Zagreb: Martina I., Ivka C., Željka M., Jasmin H., Ivan B., Karin T., Karlo T., Isabella K., Ivan L.,

Pula: Jasna A., Denisa B., Miroslav O., Antun M., Ivan M., Dajana L., David L., Kristina M., Nikola B., Danijel M., Irfan D., Ervina R., Mehrema D., Ivka C., Matea L., Stjepan J., Neven K., Edin M.

Split: Ivana M., Jospi., P., Stipe J., Lucijana B., Massimo M., Alen O., Ivana L., Tina M.,

Osijek: Muharem K., Elvis., Zoran M., Ivan S., Veselka P., Sindi F., Kristina C., Marija T., Jelena V.

ZAGREB

Rb.	Ime i prezime	Ustanova/Organizacija	E-mail
1.	Mladenka Ravenski	Udruga udomitelja za djecu „Nada“ iz Ivanca	mravensk@globalnet.hr
2.	Stanka Vereš	CZSS Varaždin	czss.varazdin@gmail.com
3.	Marija Čiček	Udruga udomitelja za djecu „Nada“ iz Ivanca	c.maria0910@gmail.com
4.	Jasminka Pavlina	Grad Zagreb, Odjel za socijalnu zaštitu	jasminka.pavlina@zagreb.hr
5.	Nada Furjan	Udruga udomitelja za djecu „Zipka“, Varaždin	nada.furjan@gmail.com
6.	Sanja Radić	Udruga Letim	radic.sanja1@yahoo.com
7.	Maja Vukmanić	Savjet mladih Grada Zagreba	maja.vukmanic@gmail.com
8.	Olga Plazibat	Savjet mladih Grada Zagreba	olga.plazibat@gmail.com
9.	Nikola Pandurić	Mreža mladih Hrvatske	nikola@mmh.hr

10.	Đurdica Petran	CZSS Zagreb	djpetran@gmail.com
11.	Ljiljana Rogić Šneperger	CZSS Zagreb, tim za udomiteljstvo	ljiljanarogic@net.hr
12.	Tomislav Kraljević	Bestias (dizajn katapulta)	tom@bestias.hr
13.	Aleksandra Štengl	HZZ, Središnja služba	aleksandra.stengl@hzz.hr
14.	Tajana Križanec	HZZ, Središnja služba	tajana.krizanec@hzz.hr
15.	Marko Štengl	Obiteljski Centar Grada Zagreba	marko.stengl@ocgz.hr
16.	Radmila Paić	OCGZ	
17.	Tomislav Grgić	Savjet mladih Grada Zagreba	tomislavgrgic@yahoo.com
18.	Domagoj Gregov	Savjet mladih Grada Zagreba	domagoj.gregov@fer.hr
19.	Sonja Vrban	Pučko otvoreno učilište Zagreb	sonja.vrban@yahoo.com
20.	Ana Rakić	Udruga Letim	piknikana@gmail.com

PULA

Rb.	Ime i prezime	Ustanova/Organizacija	E-mail
1.	Hana Rižovski Delogu	Dječji dom "Izvor", Selce psiholog	domizvor@net.hr
2.	Rajka Papić	CZSS Rijeka, soc. radnik	rajkapapic@gmail.com
3.	Helena Terlević	HZZ, Područna služba Pula	helena.terlevic@hzz.hr
4.	Ivana Azinović	Dječji dom "Izvor", Selce soc. radnik	domizvor@gmail.com
5.	Sabina Kliman	Dječji dom "Pula" soc. radnik	djecjid5@gmail.com
6.	Eva Husak Bačac	HU "Oaza", Rovinj predsjednica	eva.oaza@inet.hr
7.	Sead Karasalihović	Dom za odgoj djece i mladeži, Pula, odgojitelj	
8.	Silvija Hrelja	Grad Pula, voditelj odsjeka za soc. skrb i zdravstvo	silvija.hrelja@pula.hr
9.	Ines Puhar	Obiteljski centar Istarske županije soc. radnica, ravnateljica	ines.puhar@ociz.hr
10.	Mirjana Bartolić	Udruga udomitelja Istarske županije, soc. radnik, predsjednica	mirjana.bartolic@gmail.com

SPLIT

Rb.	Ime i prezime	Ustanova/Organizacija	E-mail
1.	Miljenko Grabar	Dom za odgoj, Split	dom.brka@st.t-com.hr
2.	Sretna Vrdoljak-Roguljić	Obiteljski centar Splitsko-dalmatinske županje	sretna.roguljic@obiteljskicentar-sdz.hr
3.	Suzana Svalina Balaš	HZZ, Područna služba Split	suzana.svalina@hzz.hr
4.	Vedran Mardešić	Grad Split	vedran.mardesic@split.hr
5.	Romana Škrabić	Grad Split	romana.skrabic@split.hr
6.	Edita Maretić	Dom za djecu "Maestral"	dom.maestral@st.htnet.hr
7.	Darla Civitico	Dom za djecu "Maestral"	civahzo@hotmail.com
9.	Nelica Stričević	Podružnica "Miljenko i Dobrila"	
10.	Anita Jaman	Podružnica "Miljenko i Dobrila"	anita.jaman@st.t-com.hr
11.	Katarina Marinović	"Anđeli"	katarina.tomas@hestud.hr
12.	Vedrana Radić Brajnov	CZSS Split	vedran.radic2@st.t-com.hr
13.	Katja Đale	CZSS Split	zdravko.djale@st.t-com.hr
14.	Lili Lončar	Udruga "Dječji osmijeh"	lily-48@net.hr
15.	Toni Maglica	Dječji dom "Maestral"	toni.maglica@st.t-com.hr

OSIJEK

Rb.	Ime i prezime	Ustanova/Organizacija	E-mail
1.	Žarko Herceg	Dom za djecu, Klasje	zarko.herceg@gmail.com
2.	Silvana Jurič	Dječji dom Sv. Ana, Anina 2D 32100 Vinkovci	silvana1706@yahoo.com djecji-dom-sveta-ana- vinkovci@vk.htnet.hr
3.	Ivana Čolakovac-Mijić	Obiteljski centar Vukovarsko srijemske županije, Vinkovci	obiteljski-centar@vk.t-com.hr
4.	Lidija Bugarić	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Kralja zvonimira 1, 31000 Osijek	l.bugaric@gmail.com lidija.bugaric@hzzo-net.hr
5.	Romana Kovačević	Grad Osijek,uo za soc.skrb i zdravstvo, Franjevačka 4	romana.kovacevic@osijek.hr
6.	Ankica Vučković	HZZ, Područna služba Osijek Kneza Trpimira 2	ankica.vuckovic@hzz.hr
7.	Alenka Aladrović	CZSS Osijek	aladrovic.alenka@gmail.com czss-osijek@os.t-com.hr
8.	Mirna Nikolozo	CZSS Osijek	mirna.nikolozo@gmail.com czss-osijek@os.t-com.hr
9.	Vesna Perkušić- Komlenac	CZSS Osijek	vesna.perkusic-komlenac@ os.htnet.hr czss-osijek@os.t-com.hr

10.	Tadeja Barun	CZSS Vinkovci, Glagoljaška 31e 32100 vinkovci	tadejabarun@yahoo.com
11.	Jasmina Džankić	CZSS Vinkovci, Glagoljaška 31e 32100 Vinkovci	jjassminne@gmail.com
12.	Ivanka Jutriša	CZSS Vinkovci, Glagoljaška 31e 32100 Vinkovci	ivanka.jutrisa@gmail.com
13.	Natalija Medak	UUVSŽ Zagrljaj	branko_natasha@yahoo.com
14.	Branko Medak	UUVSŽ Zagrljaj	branko_natasha@yahoo.com

STUČNJACI KOJI SU DODATANO DOPRINJELI IZRADI SMJERNICA

Rb.	Ime i prezime	Ustanova/Organizacija	E-mail
1.	Višnja Tuškan Krupić	SOS DJEČJE SELO HRVATSKA	sosdje-hr@zg.htnet.hr
2.	Jasmina Sočković	SELECTIO d.o.o	jasmina.sockovic@selectio.hr
3.	Suzana Horvat-Kutle	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi	Suzana.Horvat@mzss.hr

KORIŠTENA I PREPORUČENA LITERATURA

- 1 Daniel, G. (2006.): **Program pomoći studentima – polaznicima visokoškolskih ustanova**, Zagreb
- 2 Europska komisija (2004). **Zajedničko izvješće o socijalnom uključivanju**. http://ec.europa.eu/employment_social/soc-prot/soc-incl/final_joint_inclusion_report_2003_en.pdf
- 3 „**Godišnje statističko izvješće o primjeni prava socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2008. godini**“. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, http://www.mzss.hr/hr/zdravstvo_i_socijalna_skrb/socijalna_skrb/statisticka_izvjesca
- 4 „**Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u RH u 2008. godini**“, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. http://www.mzss.hr/hr/zdravstvo_i_socijalna_skrb/socijalna_skrb/statisticka_izvjesca
- 5 Kusturin, S. (2002). **Potrebe mladih u odgojnim domovima**. Ljetopis studijskog centra socijalnog rada, 9 (2), 321-348
- 6 Kusturin, S. i ostali (2009). **Priručnik Kako KONTAKTirati**. Udruga Igra
- 7 Kusturin, S. i Šimić A. (2010). **Edukativna brošura Katapult**. Udruga Igra i Forum za kvalitetno udometeljstvo djece

- 8 **Letak za potencijalne udomitelje**, Unicef RH
- 9 **Maturanti smješteni u udomiteljskim obiteljima** - popis ravnatelja centara za socijalnu skrb i broj djece smještene u udomiteljskim obiteljima koja šk. god. 2008/09. završavaju svoje redovno srednjoškolsko obrazovanje. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Uprava za socijalnu skrb, Odjel za opći socijalni rad, Odsjek za udomiteljstvo, studeni 2008.
- 10 Partnerstvo Vijeća Europe i Europske komisije (2003). **T-kit: Socijalna inkluzija**. Vijeće Europe
- 11 **Popis štićenika domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi-završna godina školovanja**. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Uprava za socijalnu skrb, studeni 2008.
- 12 **Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući** (NN, br.:64/2009)
- 13 **Program polusamostalnog života** (kao glavnog oblika SOS-ovog programa produžene skrbi), Kontinentalni ured, Centralna i istočna Europa, ZND, baltičke zemlje, 2006.
- 14 Radić, S. (2009.): **Samostalni život mladih po izlasku iz dječjeg doma - perspektiva stručnjaka i perspektiva mladih**. Diplomski rad. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

- 15 SOS Dječje selo Hrvatska (2009.) **Analiza prava mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi koji napuštaju domove socijalne skrbi-Hrvatska.** SOS Dječje selo Hrvatska
- 16 SOS Dječje selo Hrvatska (2007.) **Nacionalni program pomoći u rješavanju stambenog pitanja mladih u sustavu skrbi SOS Dječjeg sela Hrvatska.** SOS Dječje selo Hrvatska
- 17 **SOS-Dječjeg sela Hrvatska (2007.) Nacionalni program polusamostalnog života i drugih oblika produžene skrbi SOS-Dječjeg sela Hrvatska.** SOS Dječje selo Hrvatska
- 18 UNDP (2006.) **Izvešće o društvenom razvoju,** Hrvatska 2006: Neumreženi: Lica socijalne isključenosti u Hrvatskoj. Zagreb: UNDP Hrvatska
- 19 Vijeće Europe (2009). **Children and young people in care- discover your rights!** Vijeće Europe <http://www.coe.int/t/transversalprojects/children/childrenincare/Booklet%20children%20in%20care.pdf>
- 20 **Zakon o udomiteljstvu** (NN, br. 79/2007)
- 21 **Zaključci s provedenih fokus grupa u domovima za djecu i mlade punoljetne osobe** "Lipik" iz Lipika, "Sv. Ana" iz Vinkovaca i "Izvor" iz Selca (2010.) Interni materijal Udruge Letim

ISBN 978-953-55003-3-9
ISBN 978-953-56114-1-7